ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXI — Број 392
Субота, 4 јул 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

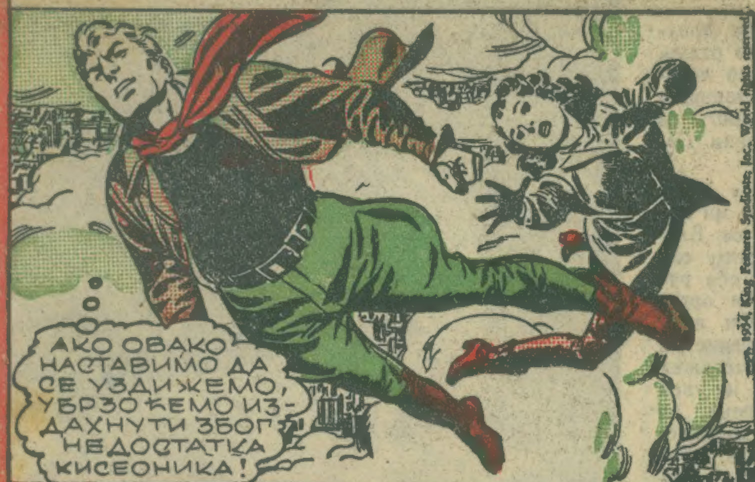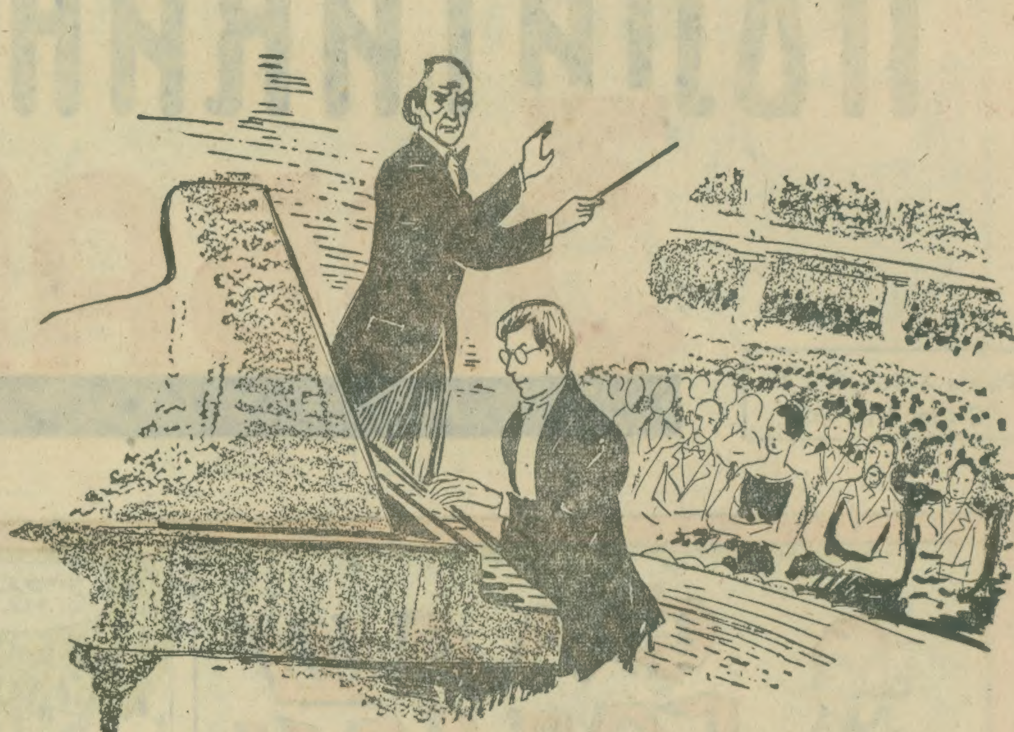

Т-2/59

ЊЕГОВА РУКА – дотакла је наша срца

Када га је тане погодило, осетио је запрепашћење, страховит бол и — онесвестио се. Касније, кад је Паул Витгенштајн отворио очи видео је око себе руске униформе и схватио да је заробљен.

Једне ноћи у болници

Догодило се то једног августовског поподнева 1914, на самом почетку Првог светског рата, у близини пољског града Замошћа. Витгенштајн, млади аустриски резервни официр, пренесен је у најближу пољску болницу. Десна рука му је била размрскана и руском војном хирургу није преостало ништа друго но да му је ампутира.

Болнице у Минску и Орелу и најзад велики заробљенички логор у Омску у Сибиру. За време тог дугог, мучног путовања мисло је о својој кући у Бечу у којој се родио 5 новембра 1887. Велика кућа била је увек пуна занимљивих гостију и музике. Његови деда и баба познавали су Феликса Менделсона и Јоханеса Брамса. Јозеф Јоаким, чувени виолиниста, био је брат његовог деде и још док је био дечак Витгенштајн га је често пратио на клавиру. Композитор Густав Малер био је чест гост у тој великој кући у далеком родном Бечу.

Као младић Витгенштајн је покушао да ради као банкарски чиновник (његов отац је сматрао да музика може да буде страст и разонода али не и занимање), само не задуго. Напустио је банку да би се потпуно посветио музици. Клавир је учио код Теодора Лешетицког, који је био учитељ и Падаревског, Шнабела и других великих пијаниста, а теорију клавира од слепог виртуоза на оргуљама Јозефа Лабора.

Неколико месеци пре избијања Првог светског рата, критичари су му, после првог концерта који је одржао у 26-ој години, прорекли сјајну будућност. А сад је са свим тим било свршено: са сном о будућности и слави. Али, да ли је то морао бити крај свему? Лежећи једне ноћи у болници, широм отворених очију, он се сам себи заветовао: ово не сме да буде крај, никад неће признати да је поражен.

Године 1915. Витгенштајн из Сибира, приликом размене заробљеника, био је послан у Шведску да би крајем децембра стигао у Беч.

Као уз стрму планину

Одмах је прилегао на рад. Часове из музике није више узимао јер му нико заиста није могао помоћи. Морао је да ради сам. „То је личило на успињање на високу, стрму планину, — сећао се он касније. — Ако не можете да се попнете с једне стране, покушавате с друге". Морао је у раду да се одмара чешће и дуже од других пијаниста, јер му се лева рука брзо замарала.

„Мада је десна рука обично јача, — објашњава данас Витгенштајн — лакше је свирати само левом, него само десном руком. Палац леве руке, њен најјачи прст, замењивао ми је изгубљену десну руку. Мелодију сам свирао палцем. Сваки пијанист зна да је „скакање" — брз покрет од дубоких ка високим тоновима и натраг — лакше извести левом, него десном руком."

Свој први концерт једном руком Винтгенштајн је приредио пред крај рата. Критичари су били изненађени. Патње су од њега начиниле зрелог уметника. Али, тада се појавила једна велика тешкоћа: концертних композиција само за леву руку није било. Ниједан велики композитор никад није ни у сну помислио на могућност да један једноруки пијанист може да држи концерте. Брамс је транскрибовао Бахову композицију „Чакону" за леву руку кад је Клара Шуман озледила своју десну. Макс Регер и Сен-Санс написали су такође неколико мањих композиција за леву руку — и то је било све.

Витгенштајн је провео месеце и месеце у библиотекама и музичким антикварницама тражећи дела која би се без великих тешкоћа могла транскрибовати са две, на једну — леву руку. Тако је успео да преудеси Менделсонове „Песме без речи", Григову „Елегију" и Шуманову „Меланхолију".

Тежак и необичан задатак

Његова упорност и напори инспирисали су велике композиторе да напишу дела која иначе можда никад не би створили. Године 1923. Франц Шмит, аустриски композитор, посветио је Витгенштајну своје славно дело „Бетовенове варијације", — а Рихард Штраус компоновао је за њега „Парергон за Симфонију Доместику". Волфганг Корнголд и Бенџамин Бритн такође.

Морис Равел је некако у то време постигао огроман успех са својим „Болером". Кад се славни француски композитор вратио са своје триумфалне турнеје по Америци, 1929, Витгенштајнов импресарио Георг Кугел замолио га је да напише један концерт за једноруког пијанисту. После првог сусрета с њим у Бечу, Равел је пристао да напише концерт. И он је знао шта је патња: годинама је патио од несанице, непрекидног умора и повремених губљења сећања. Привукао га је овај тежак и необичан задатак. „Волим да од тешкоће правим игру", — рекао је Витгенштајну на растанку.

Његово лице зрачи енергијом

Равел је почео да компонује у тајности, радећи истовремено на још једном клавирском концерту (за две руке). У његовом сећању још су били живи звуци џеза који је слушао у њујоршком црначком кварту Харлему и то осећање одразило се у његовом концерту за леву руку.

„Концерт не сме да буде неко недоношче, — рекао је једном пријатељу. — Слушалац ни у једном тренутку не сме да осети да би се с две руке могло више постићи. Клавирска партитура мора бити потпуна, лепа и јасна".

Мада му је здравље попуштало, Равел је упорно радио, спавајући понекад само четири часа. У лето 1930 завршио је рад и позвао Витгенштајна у своју вилу у близини Париза.

„Равел ме је увео у своју радну собу и отсвирао ми нови концерт, — сећа се Витгенштајн. — Соло партију свирао је, разуме се, са обе руке, такође је свирао и оркестарску партитуру. Он није био неки истакнути пијанист, а ја нисам баш био одушевљен композицијом. Мени је увек потребно извесно време да продрем у једно тешко дело. Равел је био разочаран, због чега ми је било жао, али ја нисам научен на претварање. Тек много касније, после вишемесечног студирања концерта, дело ме је очарало и ја сам схватио његову величину".

Препуна дворана Плејел у Паризу просто је вибрирала од узбуђења. Био је 17 јануар 1933, ноћ која ће остати забележена у историји музике. Два човека у вечерњим оделима изашла су на позорницу: Паул Витгенштајн, висок и озбиљан с празним десним рукавом, иза њега Морис Равел, исцрпен и нервозан.

Дочекао их је буран аплауз. Први пут ће Равел у Паризу дириговати свој концерт само за леву руку с Витгенштајном за клавиром.

Равел је подигао диригентску палицу. Основну мелодију свирао је контрафагот. Прихватили су је дрвени дувачки инструменти, лимени инструменти, виолине. Најзад је упао клавир.

„Кад је Витгенштајн почео да изводи своју каденцу, кроз публику је прошла језа — писао је критичар Роже Кроти. — Свирао је са сигурношћу и осећањем. То је било чудо — његова лева рука постала је две; једна је свирала, а друга пратила. Његова рука дотакнула је наша срца."

Концерт је завршен. Публика устаје и одушевљено кличе. Она је осетила да је један велики композитор написао ремекдело за једног великог пијанисту.

Године 1938 Витгенштајн, ожењен и отац троје деце, бежи испред хитлероваца у Сједињене Америчке Државе, где, поред тога што приређује концерте, предаје клавир у конверзаторијуму „Ралф Волф" у Њу Рочелу. Међу његовим ученицима било је више пијаниста с једном руком.

Витгенштајн је сада седамдесетједногодишњи старац седе косе и тамних очију које младалачки сијају са угластог лица. Његово мршаво, аскетско тело зрачи енергијом. И данас је за њега музика синоним живота. Живи повучено, не одвајајући се ни за један дан од клавира. После седамдесетог рођендана свирао је за плоче Бах-Брамсову „Чакону" и Равелов „Концерт само за леву руку", који ће увек остати као трајан споменик истрајности и храбрости Паула Витгенштајна.

ЖИВОТ КЉУЧА...

Мало острво Мекери, које лежи између Новог Зеланда и Антарктика, није настањено а ипак на њему готово преко целе године кључа живот. У августу месецу стижу на њега хиљаде и хиљаде морских слонова. Њихова тешка тела покривају плаже, а ваздух је испуњен и њиховим крицима. Са зимским месецима долази на ово острво још један становник мора: крволочни морски леопард. Али Мекери је пре свега острво пингвина. Средином септембра стижу краљевски пингвини који се легу и подижу своје младе искључиво на овом острву. Ту остају током читавог антарктичког лета да би у априлу отишли незнано куд. Поред њих на острву живе и друге врсте пингвина.

„КУЋЕ НА МЕСЕЦУ"

Према једној вести коју је објавио најновији број техничке ревије „Форум архитеката" у Француској, будуће куће на Месецу биће израђене од једне провидне пластичне материје налик на стакло. Та материја је веома лака за преношење јер је у течном стању а на Месецу ће, на лицу места, бити „надувана" и очврснута за грађење.

Најбољи

„Арапин" је потомак најстарије пасмине коња. Арабљани кажу да им род потиче још од пре 4000 година и одају им највише признање. Арапски коњи су омалена раста, кратких

сапи и крупних ватрених очију. Паметни су, срчани, благе нарави и веома добри тркачи. Сада се налазе широм света.

СЕНЗАЦИЈЕ

Славни уметник Пикасо изазвао је читаву сензацију када је изложио и већ истога дана продао за милион и седам стотина хиљада франака — једну скулптуру од парафина.

Довитљив

Један довитљиви, али и мало ексцентрични посластичар из Кана направио је уносан посао: „лансирао" је портрет филмске глумице Брижит Бардо израђен од чоколаде и лешника. Свакога дана муштерије разграбе чоколадну Брижит а сутрадан их већ очекује нови портрет...

Снашао се

Један дистрибутер бензина и уља за аутомобиле чија се барака са подземним складиштем и пумпа налазе усред преријске пустиње у Аризони, једној од савезних државица САД, поставио је на једној великој табли овакву објаву:

„Пажња аутомобилистима! Узмите код мене гориво за ваша кола пошто су остали снабдевачи на које ћете даље кроз пустињу наићи, обична — фатаморгана!"

НА ЧЕЛУ бесмртника науке

Енглески физичар Исак Њутн налази се на челу листе „Двадесет петорица највећих научника света“ која је састављена на основу анкете спроведене међу преко 1000 научника из 46 земаља. Анкету је извео универзитет у Брицпорту у Америци. За Њутном, на друго и треће место долазе, Луј Пастер и Марија Склодовска Кири. На листи се затим налазе: бактериолог Роберт Кох, физичар Вилхелм Конрад Ренд ген, астрономи Кеплер и Коперник.

Као највећи научници свих времена наведени су даље: Хипократ, Аристотел, Еуклид, Архимед, Леонардо да Винчи, Галилеј, Харвеј, Декарт, Роберт Бојл, Џозеф Пристли, Антоан Лавоазије и Радерфорд.

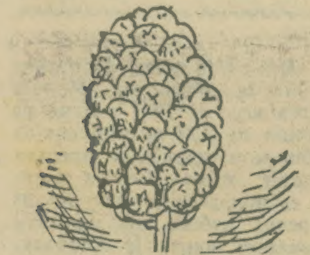
Имена „25 бесмртника науке“ — у обзир су могли бити узети само они који су умрли пре најмање десет година — биће уклесана на почасну плочу једног новог института универзитета у Брицпорту. Следећих 25 година по једно ново име биће сваке године додато овој листи.

*

ДУДИНКА, КУПИНА

Лековито дејство дудинке састоји се у томе што она садржи велику количину лимунове киселине и уља. Сок од куваних дудинки побољшава здравље малокрвнима, а такође се користи и против гушобоље и лењих црева.

Још су стари народи били упознати са благотворним дејством дудинки. Сок од дудовог плода утиче на јачање десни. Док је плод хранљив и побољшава рад црева, напитак од ду-

довог лишћа утиче на скупљање крвних судова и препоручује се онима који пате од хронично запаљених хемороида, и у случају дизентерије.

По облику и по лековитости, дудинки је слична купина. По-

зната је хранљивост купиновог вина које се даје малокрвној деци и одраслима после теже операције или дужег боловања.

Чај од купиновог лишћа има иста својства као и чај од дудинке.

И МАЛИНА

Плод малине делује на човечји организам као освежавајуће и умирујуће средство, а сок позитивно утиче на јачање срчаног мишића и избацивање непотребних остатака искоришћене хране. Супротно томе, лишће малине утиче на скупљање крвних судова и црева.

Пошто у нашој земљи има доста малина, свака породица би требало да оставља малинов сок за зимске дане, а нарочито оне у којој има деце. Пекмез или слатко од малина такође су корисни. У нашим баштама, којих има и у већим градовима а у унутрашњости поготову, требало би да се гаји бар по неколико жбунова. Поред плода и лишћа, користи се и цвет — вода у којој је он искуван пије се ради изазивања знојења код реуматизма костију и још неких обољења.

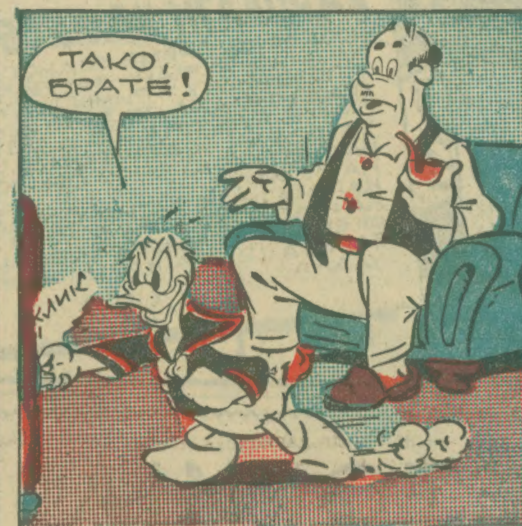

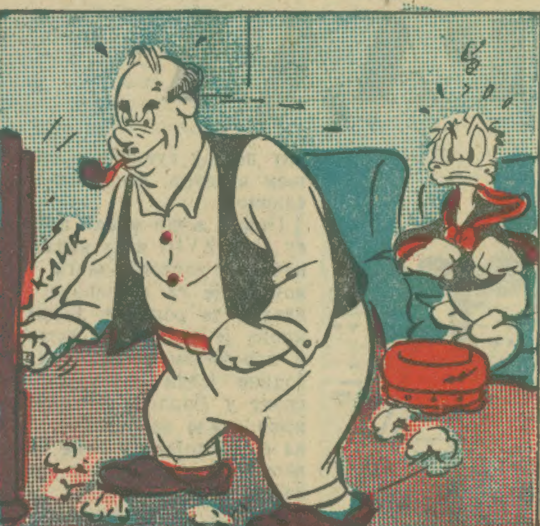

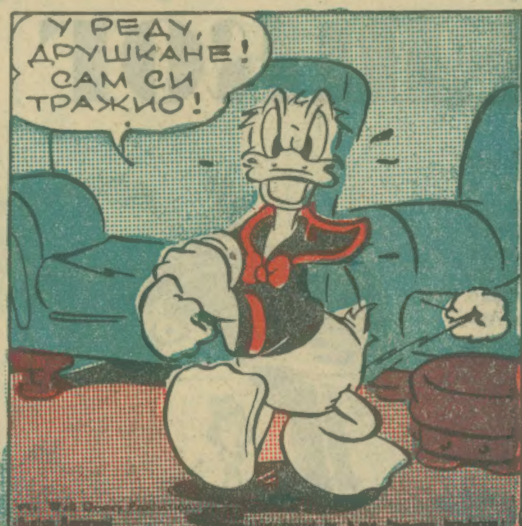

Снимање филма у прашуми

Посетиоци биоскопа ретко кад мисле о томе какве је све тешкоће снимател пребродио док је до тих кадрова дошао.

Хенри Бранд, швајцарски снимател филма „Господари шуме“ прича:

— Снимати стварну прашуму и њене становнике није лак посао, пре би се могло рећи да је луд подухват. Али без обзира на све морало се поћи у екваторијалну прашуму Конга. Морали смо се привући са камером која је гломазна и тешка око 200 килограма, до места погодних за снимање а да нас животиње не опазе. Док је мој пријатељ Хајнс Силман, са пуно упорности, лукавости и храбрости снимао стотине животиња дивље прашуме, ја сам са другом екипом морао да пронађем људе који живе у њој.

Превозна средства су нам задавала праве незгоде. Камиони су се често кварили а да бисмо пронашли наше „глумце“ требало је да превалимо по неколико хиљада километара.

У том бескрајном и неразмрсивом сплету прашуме која постоји већ милионима година снимали смо пигмеје, али смо морали прво да се спријатељимо с њима. Требало је поступати као да смо потпуно исти, а они су примитивни и живе као наши давни преци пре више хиљада година. Не осећају потребу за унапређењем, ни за богатством. Лове само колико им је потребно за исхрану, а благодарећи томе што познају законе прашуме могу да опстану у тој опасној средини. Одевају се у лишће и лишће и тако постају готово неприметни у природи где живе.

Пре великог лова они обично усред шуме направе логор од десетине малих колиба прекривених лишћем. Не може се ни замислити примитивније склониште у дубоким сенкама шуме.

Сутрадан узору дуга поворка одлази у лов, натоварена стрелама и мрежама.

Пигмеји разапну мрежу и лов почиње на одређени знак када хушкачи натерују дивљач ка мрежи. То је почетак једне страховите буке у шуми.

Само сат касније враћају се људи пуних мрежа хране довољне за цео логор. Не лове никада више него што могу да поједу за један дан јер, кажу пигмеји — животиње су човекова браћа.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ТЕШКОГ РАДА

Историја античког мореппловства на обалама Средоземног Мора пуна је прича о рониоцима који су силазили дубоко испод морске површине да беру сунђере и лове бисере као и да се боре против непријатељских бродова.

Тешко је данас поверовати у чудесне ронилачке рекорде Грка Сцилијаса који је био тако славан да је његов споменик заузимао централно место у Делфиском храму. Херодот сведочи да је овај једне ноћи ронио под водом читавих 1.500 метара и пресекао ужад којом је непријатељска персиска флота била утврђена. Остаје историска чињеница да је Ксерксова флота понета морским струјањима и таласима бачена о обалу. да су многи бродови били разбијени и да су Грци однели велику победу.

Стари су знали и за цев којом се данас људи-жабе служе приликом дисања под водом. Аристотел пореди ове цеви са сурлама слонова које се као каква капуљача тесно припијају уз главу рониоца и спречавају да ваздух продре у херметички затворену комору. Можда је и Сцилијас већ употребио такву цев.

Једну другу необичну причу о роњењу у античко време оставио нам је Плутарх. Због лепих Клеопатриних очију Антонио се задржао у Александрији. У доколици он се забављао пецањем рибе и увек их је на запрепашћење Клеопатрино и целога двора доносио огромне и најбољих врста. Лукава Клеопатра је посумњала у подвалу и преко својих ухода утврдила да Антонијеви војници гњурајући по неколико метара под водом, да би учинили задовољство свом војсковођи, закаче на удицу најлепше и најкрупније рибе које су пре тога ухватили мрежама. Једног дана је Клеопатра позвала највиђеније грађане Александрије на рибљи ручак који ће бити припремљен од риба што их Антонио улови. Она је истовремено потплатила Антонијеве војнике да тог дана закаче на његове удице само сушену рибу. Антонио је остао посрамљен јер за званице није било рибљег ручка, али се Клеопатра побринула да буду почашћени другим ђаконијама.

Када је Ренесанса поново открила Средоземље ослобођени људи су похрлили у морске дубине. Цеви за дисање су донеле многа разочарања јер се нису могле користити на дубинама већим од једног метра где је притисак тако велики да плућа више не могу нормално да удишу ваздух са површине. Већи успех су људи постизали са гвозденим звонима која су им служила за истраживања. У њима су рониоци XVII века могли да остану више од једног сата. Занимљиво је да ни научници пре Лавоазијеа нису знали да објасне зашто се после извесног времена човек у звону гуши. Они нису имали претставу о саставу ваздуха и значају кисеоника и његовог сагоревања па су објашњавали ову појаву сувишним загревањем ваздуха, испаравањима и сличним.

Први људи-жабе појавили су се у XVIII веку када су се почеле употребљавати цеви којима је са површине слат ваздух за рониоце. Глава рониоца је тада била затворена у нарочитом звону. Тек 1819 године један саксонски емигрант у Лондону направио је прво одело за роњење. Новина се састојала у томе што је звоно претворено у знатно лакшу и практичнију кацигу а ваздух се пумпањем слао са површине. Људи су тако ронили читавих 30 година али само у вертикалном положају тела јер би иначе ваздух ишчилео из кациге. Са таквом опремом је француски природњак Милн Едвардс 1844 године успео да истражи многе подморске животиње у водама Сицилије. Кацигу херметички везану за одело изумео је Француз Мартин Кабирок и приказао је 1855 године на Париској изложби. Први резервоар са ваздухом причвршћен за леђа који омогућује дисање од неколико минута изумео је Денајроз 1865 године. Али он је прескупо плаћен животима Француза Мориса Фарга који је 1947 године на дубини од 120 метара опијен дубинском наркозом престао да даје знаке живота и више се никада није ишчупао из морских дубина. За његовим примером пошао је Американац Хоу Рот из Флориде који је 1953 године у присуству многих фотографа и репортера које је сазвао да присуствују обарању светског рекорда сишао до дубине од 120 метара. Ту се задржао извесно време. Чинило му се да се добро осећа. Затим је наставио да се спушта. Одјек ултразвукова је слабио, он се онесвестио и потонуо. Француски лекар Шеневе поставио је 1954 године на Корзици нов светски рекорд спустивши се до 130 метара који није признат јер је остварен под доста сумњивим околностима. Званични рекорд међу рониоцима са лаком опремом држи Француз Фредерик Дима са 93 метра.

Светски рекорд са тешком опремом и мешавином водоника и кисеоника држи Швеђанин Цетерстрем који се 1948 године спустио до дубине од 160 метара али се кабл приликом пењања прекинуо и он је као и многи други платио животом своју смелост. Неколико година касније Енглез Вилијам Болард у тешкој опреми и са мешавином хелијума и кисеоника сишао је до дубине од 164 метра.

КАО БОМБА

Два млада коса убијена су на необичан начин у свом гнезду. Високо изнад гнезда смештеног између две рачвасте гране крушке, откинуо се велики зрео плод. Као бомба крушка је полетела и пала у гнездо где су три мала коса, од свега 14 дана, чекала да им родитељи донесу храну. Писка гладних птица одједном се утишала. Виделе су се само две мале главе још отворених кљунова, испод тешког терета. После неколико минута долетеше родитеље и залепршаше узбуђено око гнезда. Чувши писак трећег младунца који је био избачен из гнезда и висио у жбуњу испод крушке, родитељи полетеше да бар њега спасу. Брзо саградише гнездо на другом дрвету и ту отхранише своје младунче, избегавајући и да прођу поред крушке, која као да их је потсећала на несрећу.

РАДИЈЕ У СМРТ

Док је женка фазана седела на јајима у шуми је букнуо пожар. Иако се он све више приближавао њој она није напуштала гнездо. Испод ње су пролазиле у паничном трку шумске животиње: срне су се пробијале кроз шибље, скакали су зечеви, лептири опрљених крила падали на земљу, а лисица је јурила са запаљеним репом. Два-три пута је женка, ухваћена општом паником, провиривала из гнезда, али се сваки пут враћала на своје место. Материнско осећање је јаче од свега. Све је око ње горело, а она је млатарањем крила покушала да отклони непознатог, али јачег непријатеља.

Жан Габен

ЖАН ГАБЕН КАО АРХИМЕД У ФИЛМУ „КЛОШАРИ“ КОЈИ ЈЕ СНИМЉЕН 1959. ПОСТИГАО ЈЕ ВЕЛИКИ УСПЕХ СВОЈОМ ТОПЛОМ ГЛУМОМ

Мали Алексис Монкорже није волео да учи. Монотони школски часови били су му досадни, а од куће су га терала непрекидна понављања текста разних улога које је његов отац, Фердинанд Монкорже, учио напамет. Отац је по десет пута узастопце изговарао наглас једну те исту реченицу, и Алексису се дизала коса на глави. Фердинанд Монкорже звао се у позоришном свету Габен и, као сваки родитељ, имао је велику жељу да га син смени у његовом позиву. Међутим, Алексис је маштао да постане пољопривредник или било шта друго што неће само имати везе са очевом струком.

ЧУДНОВАТА ГАРАЖА

У четрнаестој години, пошто у школи више није могао да се провлачи, Алексис се запослио као зидар, затим као неквалификовани радник у једној топионици, па као магационер у продавници аутомобила. Ауто-механичарски занат га је веома привукао и баш кад се одлучио да му се посвети, појавио се његов упорни отац. Али видевши да се Алексис загрејао за аутомобиле, он је смислио план — предложио му да га одведе шефу једне велике гараже. Осамнаестогодишњи младић је то једва дочекао и — нашао се иза кулиса „Фоли Бержера“, а шеф гараже је био Фрежол, чувени директор овог познатог париског варијетеа.

Кад је видео да је изигран, младић је био врло љут, али је дисциплиновано остао у Фрежоловој канцеларији и пристао да постане статиста, уз чврсту одлуку да првом приликом побегне. Отац је међутим рачунао да ако син пропадне као глумац, гаража му не гине.

ОТАЦ ЈЕ ИМАО ПРАВО

Као син Фердинанда Габена, Алексис је био окружен људима који су му чак наклоњени. Свиђала им се његова скромност, давали су му савете, а његова младост, пријатан изглед и леп глас полако су му крчили пут. Неколико месеци певао је у једној оперети, затим на приредбама, а у својој 23 години пошао на пут са једном оперетском трупом за Рио де Жанеиро. Тек што се вратио у Европу, директор неке друге групе расписао је конкурс за певаче који треба да иду на турнеју по Јужној Америци. Пријавио се и он. У дворани, за време аудиције, налазила се и чувена играчица Мистенгет, и одмах га ангажовала као свог партнера док трупа не крене.

Тако је млади Алексис Монкорже загазио дубоко у уметничке воде, и под именом Жан Габен он све више осваја публику.

У то време настаје велики преокрет у кинематографији. Звучни филм тражи да глумци имају леп глас и да певају. Пред певачима и певачицама, само ако су пријатне спољашности, отворила се лепа будућност, и Жан Габен убрзо добија позив од једне немачке филмске компаније. Али, он је одбио. Бојао се тог сложеног стваралачког строја који се зове филм, па — ипак није могао дуго да се одупире његовој привлачној снази.

КРШТЕЊЕ НА ФИЛМУ

Последња оперета у којој је играо звала се „Арсен Лупен као банкар“. Кад је остао без ангажмана, појавило се предузеће „Пате-Натан“ нудећи му прву филмску улогу. Позив је за њега имао велики значај, јер није он закуцао на туђа врата већ обратно, и од 1933 године његова звезда се брзо пење ка зениту. За њега се интересују чувени филмски редитељи као што су Марк Алегре и млади, талентовани Жилијен Дививје. Нижу се чувена дела у којима Жан Габен игра и која се и данас памте: „Пепе-л-Моко“, „Велика илузија“, „Обала у магли“. О њега се отимају Марсел Карне и Жан Реноар, али за Габена је нарочито значајно што не прима сваку понуду. Одабирао је улоге у којима ће моћи заиста нешто да ствара и тако се није расипао на све стране. Последњи његов филм био је „Паламар“, а кад је букнуо Други светски рат отишао је у Америку.

Међутим, у Сједињеним Државама он не даје све што може, јер Холивуд жели једног другог Габена, лепотана гргураве косе. То више није онај глумац из филмова „Звер човек“ рађеном по Золи, „На дну“ од Горког или из филма „Ла Бандера“.

У СТРОЈУ

Незадовољан својим радом у Америци, узнемирен догађајима на фронту, он 1943 прилази француским снагама отпора. На једном конвоју преко Атлантика Габен командује бродском батеријом. После искрцавања у Француској он постаје командант у моторизованим одредима и активно учествује у рату ослобађајући стопу по стопу своје земље. Капитулација сила осовине затиче га на немачкој територији.

После рата, Жан Габен се поново нашао на раскрсници. Млади су пристигли, он је био већ „стар“ и „бивши, предратни глумац“. Наступа криза. Свега један филм снима у 1946 години, па опет један 1948, по један 1949 и 1950. Али, после тога наилази права плима. Пошто су га млади редитељи по други пут „открили“, он поново налази себе. Његове улоге постају све разноврсније — игра гангстера, судију, банкара, лекара, адвоката, тренера за бокс, робијаша, полицајца, просјака. И увек је веран самоме себи, једноставан и природан, због чега је претежно и освојио публику.

Жан Габен одавно игра седе људе и старце, али није стар колико би могло да се помисли. Рођен је 1904 године и вероватно ће проћи још доста времена до његовог последњег филма.

НА ФИЛМУ, КАО И У ЖИВОТУ, ЖАН ГАБЕН СЕ НАЈБОЉЕ ОСЕЋА КАД ЈЕ У ДРУШТВУ ПРИЈАТЕЉА. ОВДЕ ГА ВИДИМО У ЈЕДНОЈ СЦЕНИ ИЗ ФИЛМА „ПАРИСКИ ВАЗДУХ“

Змије ИМАЈУ СЛАБ ВИД

Међу животињама слабија, готово увек, извлачи дебљи крај. Тако је било и са једном шарком према којој је природа била неумољива.

Палацајући језиком велика шарка је искочила из густе траве и ухватила једну жабу. Отров из њених зуба усмртио је жртву. У том часу појавила се глава друге, младе шарке. Њен расцепљен језик је палацао напред према жаби. Змије имају слаб вид и млада шарка није приметила да је жртва која се беспомоћно трзала већ ухваћена. Она зину и зграби жабу за задњу ногу. Несрећа је била неизбежна. После неколико секунди две шарке су се судариле на истом плену. Као што млада шарка није приметила ништа сумњиво, тако није ни велика. Једино је ова последња, гутајући своју рођаку, морала да употреби више снаге и времена.

»НЕОБИЧНА ЖИВОТИЊА«

— Нека чудновата животиња ушуњала се на моју веранду, — преплашеним гласом је јавила једна њујоршка домаћица полицији. Најближи полицајац је брзо стигао, поклопио животињицу ведром, а одозго ставио камење. Тада је у помоћ позвао појачање. После су сви заједно опрезно подигли ведро и забезекнуто се погледали. „Необична животиња“ била је крзнена капа која је са горњег спрата пала на терасу.

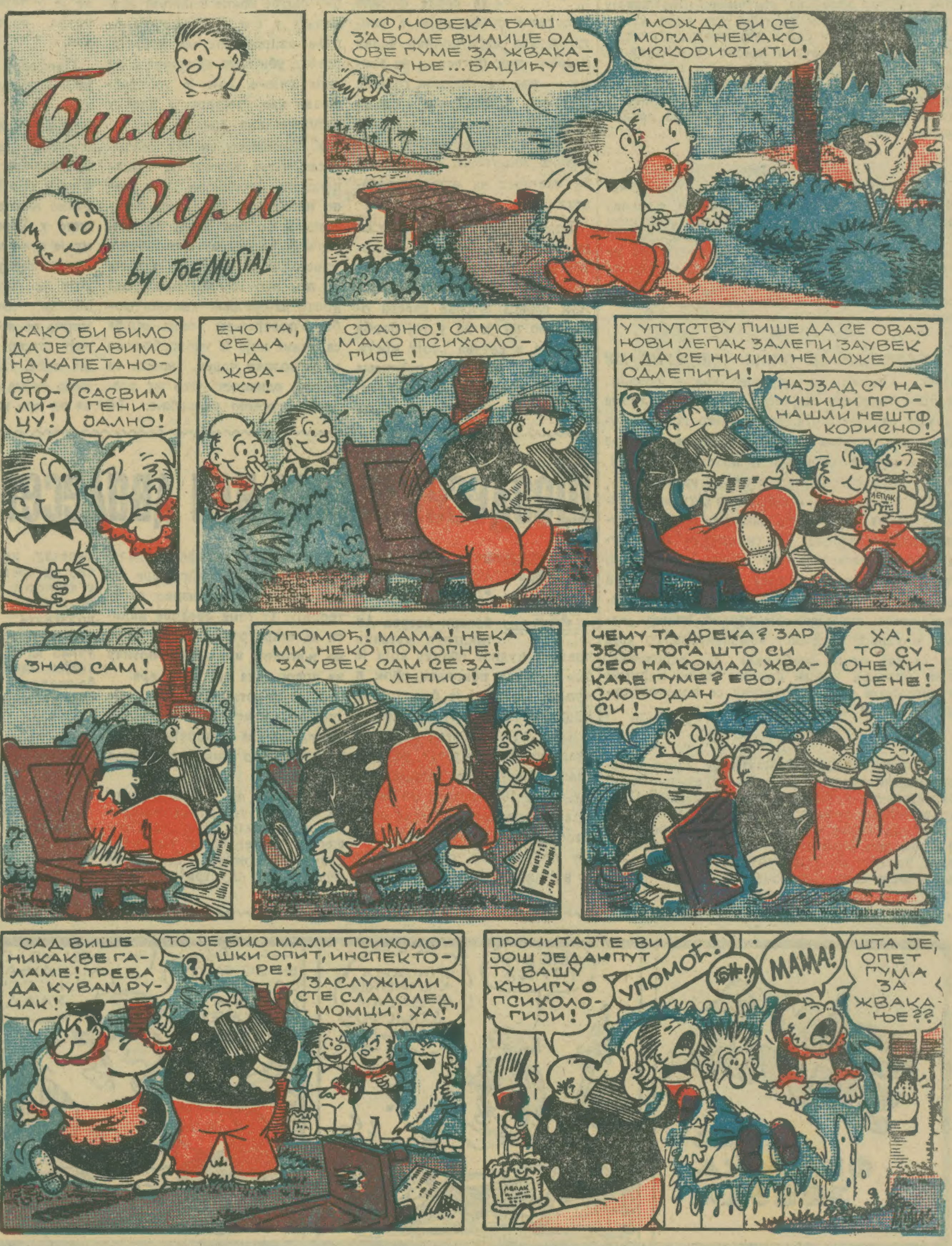
Можда је тачно...

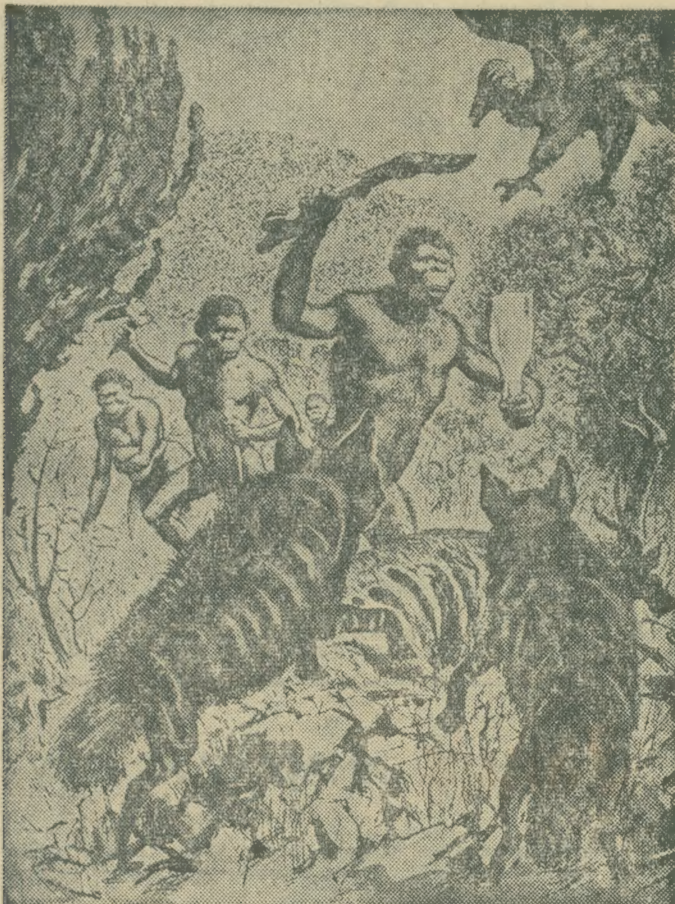
Један члан Комисије за атомску енергију у Америци објавио је пре неколико дана да су постигнути сјајни резултати после многих опита са атомским зрачењем књига и хартије уопште. Помоћу ове радијације — рекао је овај научник — постићи ће се да књиге као и хартија остану у првобитном стању, потпуно неоштећене, двадесет хиљада година. Можда је тачно.

ПОСЛЕДЊИ

На Гибралтару, малом стеновитом острву крај истоименог мореуза, борави као у рају 37 мајмуна. Животиње живе у сенци легенде која гласи: „Ако мајмуни напусте острво, Британија ће изгубити Гибралтар“ — важну стратегиску осматрачницу коју држи већ 255 година. Свака принова или смрт мајмуна обавезно се бележи у Лондону. Мајмуни као да су свесни своје важности, па раде шта хоће: седе на главама војника и грађана или завлаче своје шапе у џепове људи ако поверују да ће ту наћи ораха или лешника.

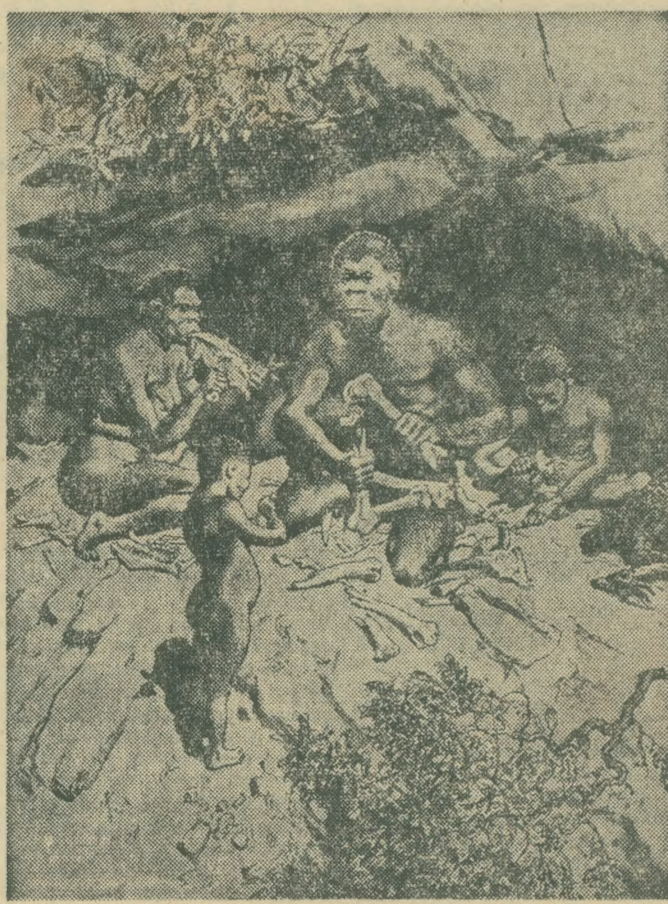

ОВА ОЖИВЉЕНА СЦЕНА ЗАСНОВАНА ЈЕ НА ОТКРИЋИМА У ДОЛИНИ МАКАПАНСГАТ. У ПРЕДЕЛУ ГДЕ ЈЕ ОВАКАВ ДОГАЂАЈ НЕКАДА МОГАО И ДА СЕ ДЕСИ. ПОРОДИЦА МАЈМУНОЛИКОГ ЧОВЕКА (AUSTRALOPITEKUS PROMETEUS) — НАШЛА ЈЕ АНТИЛОПУ ТЕК УБИЈЕНУ ОД ЛАВА, И БОРИ СЕ ОКО ПЛЕНА СА ПАРОМ ХИЈЕНА И КРАГУЈЕМ. ОТАЦ ЈЕ „НАОРУЖАН" АНТИЛОПИНОМ НОГОМ И ЛОПАТИЦОМ, ДОК ЈЕ СТАРИЈИ СИН ЗА ОДБРАНУ ШЧЕПАО АНТИЛОПИНЕ РОГОВЕ

РЕД ЛОБАЊА И БИСТА НАПРАВЉЕНИХ НА ОСНОВУ НАЂЕНИХ ЛОБАЊА: (С ЛЕВА НА ДЕСНО) КРОМАЊОНСКИ ЧОВЕК, НЕАНДЕРТАЛАЦ, АУСТРАЛОПИТЕКУС ПРОМЕТЕУС (ЖЕНА), АУСТРАЛОПИТЕКУС ПАРАНТРОПУС (МУШКАРАЦ) И МЛАДИ ГОРИЛА

ОРУЂА пре милион година

ДОМАЋИ ЖИВОТ ПРЕ МИЛИОН ГОДИНА: ЦРТЕЖ, ТАКОЂЕ ЗАМИШЉЕН ПРЕМА ИСКОПИНАМА, ПРИКАЗУЈЕ ПОРОДИЦУ AUSTRALOPITEKUSA PROMETEUSA, КОЈА ЈЕ ЗНАЛА ЗА ВАТРУ. ЧОВЕК РАСЦЕПЉУЈЕ ШУПЉУ КОСТ ЖЕЛЕЋИ ДА НАПРАВИ НОЖ: ЖЕНА ПОМОЋУ ОШТРОГ СЕЧИВА КОСТИ ДЕРЕ КОЖУ СА НЕКЕ УЛОВЉЕНЕ ЖИВОТИЊИЦЕ; СТАРИЈИ ДЕЧАК КОРИСТИ РОГОВЕ АНТИЛОПЕ КАО АЛАТКУ ЗА КОПАЊЕ; А МАЛИ ДЕЧАК (НАПРЕД) УПОТРЕБЉАВА КОШТАНИ ШИЉАК ДА ИЗВАДИ СРЖ ИЗ КОСТИ УЛОВЉЕНЕ ДИВЉАЧИ. ДЕСНО СЕ НАЛАЗИ ШИРОКА КОСТ — ПЛЕЋКА

После ископавања у Макапансгату у Трансвалу научницима је требало десет година да среде фосиле и остатке оруђа које је употребљавао мајмунолики човек у време свог битисања на земљи — пре око милион година. Сви ови материјални трагови — делови људских скелета, као и кости, зуби, рогови и шапе разних животиња, бацају живу светлост на живот прачовека.

Борба за опстанак била је тешка. Окружен стихијом, прачовек је био у сталној и неједнакој борби са дивљим зверима Али развој његове свести омогућио му је да у тој борби опстане и сачува своју врсту.

Нађени остаци у пећинама Макапансгата говоре о богатој и разноврсној ризници оруђа и алата које је њихов власник употребљавао још пре милион година. То су пре свега шупље кости убијених животиња које је он уздуж расцепио да би добио оштре ивице и шиљат врх. Падају у очи и сложенија оруђа направљена од костију, рогова убијених антилопа и вилица хијена, која је употребљавао као тестеру, а плећку антилопе као лопату.

У Калкбанку, неких седамдесет миља далеко од Макапансгата, пронађено је и једно насеље са фосилним остацима и оруђем хомо сапиенса, које на основу испитивања угљенисаних остатака, потиче од пре око 15.000 година, односно из средњег каменог доба. Упоређењем ових оруђа са онима које је употребљавао мајмунолики човек, запажа се велика сличност иако их раздваја огромно раздобље. То значи да је хомо сапиенс, иако је већ имао оруђе направљено од камена, користио и оруђе од костију, зуба и рогова као и његов предак, и да је у техничкој обради тих оруђа врло мало напредовао.

Професор Рејмонд Дарт, који је извршио ова ископавања, каже да је њега највише узбудило када је у кући једног урођеника пронашао кашику направљену од кости овце са фином резбаријом коју је направио његов дед још 1894 године у Херефордширу. Када му је професор Дарт показао једну сличну кашику од кости, коју је употребљавао мајмунолики човек, урођеник је мирно рекао да то употребљавају старци без зуба за цеђење воћа. Наравно да он није имао појма да то оруђе потиче од пре милион година.

АУТОПУТ ЗА ЛОСОСЕ изградила је у многим рекама Канаде Управа за рибарство. Да би заштитили младунце ове рибе који, спуштајући се из горњег тока ка мору, често губе живот у непролазним рукавцима или западају под турбине водојажа, стручњаци осветљавају ноћу реке на оним местима где риба може да залута. У исту сврху они стварају у води обојене димне завесе и зидове од ваздушних мехурова, и постављају беле табле и електризоване ограде. Канађани се надају да ће на тај начин сваки мали лосос постати велики и да ће кроз неколико година риболов давати знатно веће приходе.

*

ТЕЛЕФОНИ са малим екранима на којима се виде оба саговорника изазвали су праву атракцију на индустриском сајму у Западном Берлину. Док су се пословни људи изјаснили за ову техничку новину многи посетиоци су против употребе оваквих телефона у приватним кућама, јер, како они кажу, анонимност саговорника треба и даље да буде загарантована.

*

ГАЛЕБОВИ СЕ ПЛАШЕ МОДЕРНЕ МУЗИКЕ. Откако се употребљавају млазни авиони галебови око лондонских аеродрома долазе на узлетиште, јер им јако прија струјање топлог ваздуха из реактивних мотора док се апарати спремају да полете. Пошто су птице врло опасне, јер могу да изазову несрећу, енглеско ваздухопловство, тражећи начина да их се отараси, снимило је узвике уплашених галебова. Ти снимци су репродуковани са магнетофонске траке, али узалуд, јер се на њих птице нису осртале. Недавно се десила пометња и уместо паничног крештања галеба, службеник је пустио музику једног модерног енглеског композитора, од које су се све птице разбежале са аеродрома. Вест оставља утисак пакосне шале, међутим у енглеском ваздухопловству се врло озбиљно говори о овој чињеници.

*

АТОМИЗИРАНИ МАЈМУНИ су много интелигентнији, тврди доктор Макдауел, професор универзитета у Тексасу. Он је излагао мајмуне атомском зрачењу после чега су били у стању да науче вежбе теже него пре тога. Ако би ово било тачно, кажу неки коментатори, значило би да ће убудуће на нашој земљи живети само генијална бића.

НЕОЧЕКИВАНО ЈЕ СПАСЕН живот једном шведском електричару кога је ухватила струја. Он је случајно дотакао жицу чији је напон износио 50.000 волти и за цигло једну секунду младић је изгубио 40% своје тежине. Наиме, под дејством струје, испарила је скоро сва течност из његовог организма. Брзом лекарском интервенцијом, у његово тело је унето три литра крви и 12 литара глукозе тако да му је живот спасен. Успех је постигнут захваљујући двема околностима: унесрећени је имао веома јако срце, и од тренутка несреће до лекарске помоћи протекло је само неколико минута.

*

ВЕЧИТИ ПРОБЛЕМ — ОПАДАЊЕ КОСЕ. — Један стародревни рецепт, који је нађен после 5000 година препоручује нам неку маст којом се потстиче рашћење косе. Пошто је мајка фараона Чате имала слабу косу претпоставља се да је рецепт у њено време био написан. Рецепт је препоручивао да се против опадања косе узима густи „препарат" настао после кувања урми, псећих ногу и копита од магарца. Остало је непознато да ли је ово и помогло.

Из овога се види само једно — да је опадање косе мучило људе још од давнина исто као и данас.

*

НЕДАВНО ЈЕ ОБЈАВЉЕНО колико је коштало земљиште на коме је подигнут Њујорк. Према данашњим ценама најскупљи плацеви на свету налазе се у овом граду. Међутим, 1668, кад је земљиште купљено, један квадратни метар плаћен је колико залогај хлеба. Те године су холандски досељеници дали Индијанцима за целу земљу свега десет кошуља, 30 пари чарапа, 10 пушака, 30 празних бакрача и 1 пећ за топљење бакра.

*

СЕЛО ПРАЉА назива се италијанско село Авеза у коме живи око 4.000 становника. Пошто им је земља сиромашна, сељанке су се довијале да повећају домаће приходе, па су из оближње Вероне узимале војничко рубље на прање. Наиме, у Верони се дуго година налазило седиште веће јединице италијанске војске. Данас овај град није више војно средиште, али село праља наставља свој уносан посао са грађанима. Уместо да на магарићима одлазе у град по рубље и да га на исти начин враћају, сељанке из Авеза које су већ стекле нешто пара замениле су магарце скутерима.

Шездесет година или двадесет векова

Године 1902, неки ловац сунђера извукао је с дна Јегејског Мора у близини острва Антикитира метални предмет чудног облика који је био потпуно покривен рђом и муљем. Предмет је био предат Националном музеју у Атини.

Више од пола века чуван је овај експонат у музеју, не привлачећи нарочито интересовање. Али, 1958 године за њега се заинтересовао енглески професор Дерек Праје. После дугот проучавања, овај научник је изјавио да је то модел сунчаног система израђен у далекој прошлости, много пре но што је Коперник изнео своју теорију. О томе сведоче написи на старогрчком језику који, по његовом мишљењу, потичу из првог века пре наше ере.

О овом открићу Праје је поднео извештај Америчком удружењу за унапређење науке и добио многа признања и похвале.

Међутим, на његовом путу ка научном успеху неочекивано се појавила препрека. Професор универзитета америчке савезне државе Вирџиније Франц Мор, Аустријанац по пореклу, категорички је изјавио да предмет који се налази у атинском музеју, и око кога је у научним круговима била подигнута толика прашина, претставља, уствари школско учило из астрономије какво се крајем прошлог века употребљавало у аустриским основним школама.

— Добро се сећам дана, — каже Мор — кад је наш учитељ донео из школског кабинета један у длаку исти модел.

Према његовом мишљењу, модел сунчаног система вероватно је нађен у близини неког потонулог брода који је преносио аустриску робу.

СИМА ЗИМА КАО ФИЛМСКА ЗВЕЗДА

ЧАРШИЈЕ И ПИЈАЦЕ У СТАРОМ БЕОГРАДУ

Кад би се питало откад Београд има „чаршију", одговор би гласио: она је постојала још у најдавнија времена. Не на једном месту, али углавном увек на оном подручју које се данас назива — општина Стари град, што значи у границама бедема који су вековима опкољавали београдску варош. Јер треба имати на уму да је једно: град, односно тврђава, а друго варош београдска. У тврђави, коју данас називамо Калемегдан — налазила се углавном само турска војна посада, а у вароши, опасаној шанчевима, живели су и Турци и Срби, Грци и Јермени, јевреји, цигани, а било је ту и разних житеља, који су уз турску војску дошли са Истока, и настанили се у њој. Мање-више сви су се они занимали трговином, а готово свака од тих народности живела је у посебном делу београдске вароши.

Риба из Индије

Реч је овде о београдској чаршији, а у њен састав улазе и пијаце или тргови. Једна од најстаријих, која се помиње у Београду — то је „рибљи трг". У давна времена налазио се негде у близини ушћа Саве у Дунав, тик „царског пристаништа", а оштећен је једном страшном експлозијом магазина барута 8 октобра 1690 године. И после је још животарио али то више није био онај „рибљи трг" што се помиње у повести Београда већ од XV века, и о коме такође говоре многи путописци који су се у њему задржавали.

У старом Београду постојало је више чаршија на разним местима вароши, и врло разнородних. Називале су се према врсти робе која се у њима продавала. Такве пијаце Турци су називали: пазар, па су ту реч од њих преузели и Срби.

На Бит-пазару, који се налазио на Дорћолу, једном од најстаријих делова београдске вароши, — вршила се продаја и куповина старудије, и ту су углавном трговали јевреји и цинцари. Отприлике, то би одговарало данашњој „бувљој пијаци".

Исто се тако већ у првим временима турске владавине помиње и „Алт-пазар", који се простирао испред горње београдске тврђаве, према Дунаву и Сави, и обухватао густи сплет тесних уличица и „запушених сокака" (ћорсокака). Све те уличице биле су калдрмисане „на турски начин" и чували мале трговачке и занатске радње, а биле само прошаране зиданим каравансерајима и великим, покривеним базарима. Овде је продавана роба што је стизала са запада из Енглеске, а са истока чак и из Индије. Ту је било скупоценог оружја, дивних тканина и ситнијих стварчица за домаће потребе.

„Отровни дућани"

Главна београдска трговачка чаршија за турског времена, а потом и у српском Београду, готово све до краја XIX века, простирала се дуж некадашње Дубровачке улице. То је данас Улица 7 јул, а у старо време читав тај крај се називао „Зерек", што на турском језику значи: поглед, леп видик. С његовог врха се видео цео Дорћол, и преко Дунава Банат, а десно Миријево и Вишњичко брдо.

У Средњем веку, а и дуго за време Турака, на Зереку су дубровачки трговци имали своје радње и магазе. Ту је, негде, седео и дубровачки конзул који је штитио њихове интересе. У пределу Зерека налазио се и главни београдски „безистан", делимично наткривен, а у својој унутрашњости пун дућана, крцатих разноликом и шареном робом. То је био понос старог трговачког Београда, јер су поред Турака овде слободно продавали своју робу и Срби и Грци, Јермени и јевреји и међусобно се слободно такмичили.

Зерек је од давнина претстављао најбољу и највећу београдску чаршију. Овде су се уздизали и пропадали трговци. Ту су се стварале трговачке куће надалеко чувене, и нестајале. Ту су били смештени поред осталих и „отровни дућани", како су у оно време називане — апотеке. Сва трговина навелико била је концентрисана на Зереку, јер је он претстављао главну београдску чаршију.

Почетком овог века, трговачки центар са Зерека почео је да се помера у Кнез Михаилову улицу и на Теразије, али су се на њему још и надаље задржале радње које су пословале навелико. Та традиција, донекле, још се и до данас сачувала, јер и сада има тамо радњи које тргују само навелико.

„Мајсторска чаршија"

У Београду за време кнеза Милоша, када је он настојао да Србе извуче из оног дела опкољеног шанцем и под контролом Турака, и да их насели у нова предграђа — створено је неколико посебних и строго одређених чаршија. Тако је код Батал-џамије, где се данас налази зграда Народне скупштине — на самом приступу чувеном Цариградском друму — вољом кнеза Милоша створена „Мајсторска чаршија" и одмах даље „фишеклиска". Дуго година је то било средиште мајстора свих заната, као и оних који су припремали муницију и израђивали оружје.

Кнез Милош је из вароши преселио све абаџије, — мајсторе који су израђивали народно одело, — у данашњу улицу Народног фронта, која се некад звала Абаџиска чаршија и била једна од најлепших улица, јер ју је красио дрворед витих јаблanова.

У данашњој Карађорђевој улици кнез Милош је подигао хотел „Крагујевац" и наредио трговцима и занатлијама да се око њега насељавају, подижу своје куће и отварају радње. Поред савског пристаништа — лимана — моћи ће боље да се развијају него у вароши опкољеној шанчевима и под сталним турским надзором. Што милом, што силом — кнез Милош је у томе успео. „Лончарска чаршија" се убрзо развила и постала позната не само по грнчарији која се овде производила него и по трговини стакларско-порцеланских предмета. Доцније она је преузела на себе и трговину гвожђарских, ужарских и платнарских производа док је Зерек углавном трговао колонијалном робом и мануфактуром.

Надалеко чувена...

Ово су биле београдске чаршије, на којима су продавани домаћи занатски производи и роба која је стизала и са истока и са запада. Међутим, баштовански, земљораднички и сточарски производи крчмили су се на пијацама. Главна таква пијаца налазила се некад на данашњем Студентском тргу. Звали су је „Велика пијаца" и ту је и Јеврем Обреновић, као управитељ београдске вароши, први почео да тргује сићаном. Мноштво паса луталица који су се котили у београдској тврђави и због изгладнелости преплавили и „Велику пијацу", где су увек могли да нађу неки отпадак хране, требало је потаманити. Ти пси су тајно тровани, јер су их штитили Турци, сматрајући их „главним чистачима тврђаве и вароши београдске".

„Мали пијац" био је смештен у Савамали, у данашњој Карађорђевој улици, између железничке станице и зграде хотела „Бристол". Ту пијацу често је плавила Сава, па је тако настала и песма која је почињала стиховима: „Мали пијац, мали пијац, потопила Сава..."

А марвена пијаца, која је била надалеко чувена и у аустриским и немачким земљама, налазила се у близини данашњег Ташмајданског парка.

ПОСЛЕДЊИ »морски вуци«

Почетком овог месеца у кухињи једног ресторана у Хамбургу појавила су се три стара, седа „морска вука". По њиховим упутствима и под њиховим надзором кухињско особље спремало је необичну гозбу за још необичније госте. На гозбу је дошло 616 ветерана мора из шест земаља и за њих је требало припремити традиционални морнарски ручак: лабскаус — јело спремљено од кромпира, меса, сланине или рибе, белог лука и краставаца — ролат од слеђа и киселе краставце. Овај необичан мени морао је у длаку бити приправљен онако како су га пре више десетина година припремали смутје (бродски кувари) приликом бурних пловидби на једрењацима око злогласног Рта Хорна, у својим уским бродским кухињама: добро посољен и забиберен.

Рт-Хорновци су ветерани мора, људи са сланом водом у крви, како сами кажу, морнари који су на једрењацима пловили око Рта Хорна, борећи се с бурама и ветровима. Они су ноћима које су им се чиниле без краја, промрзли и мокри до коже, проклели ко зна по колико пута сваки кутак Огњене Земље и Рт Хорн, крај кога је само у децембру 1905 године потонуло 12 великих једрењака, а других 28 тешко оштећених, једва избегло исту судбину. А ипак, они га воле јер су му пркосили и око њега пловили на својим поносним једрењацима. Хиљаду старих поморaца са свих пет континената, који су га некад опловили основали су клуб Рт-Хорноваца. Њиховом клубу дани су били унапред избројани: он лагано умире јер немају подмлатка. Од последње пловидбе на једра око Рта Хорна прошла је 21 година. Тада су — 1938 године — у име свих „старих морских вукова" једрењаци с четири катарке „Привал" и „Падуа" казали последње збогом Рту Хорну.

Претседник овог клуба је капетан Лорен Петерс, некадашњи крманош на једрењаку,

„Магдалена Винен", који је 83 пута опловио Рт Хорн. Број оних који су као капетани прошли тим путем свео се данас на свега 24. Они се називају „албатросима" према великој птици чија је постојбина Огњена Земља. Остали Рт Хорновци зову се „маламоки" према имену једног мањег албатросовог сродника.

Пловидба око Рта Хорна, који је добио име по малом холандском граду Хорну на Зојдерском Језеру, претстављала је за старе поморце последњи и најтежи испит, „матуру из морепловства". Ту су они имали да своје знање провере у борби с вечито узбурканим морем, јер то је најветровитије место на свету. Али, упорни поморци кретали су смело на пловидбу око њега јер се пре тридесет-четрдесет година није могао наћи товар чији би се превоз више исплатио од чилске шалтре.

Рекордна пловидба око Рта Хорна трајала је седам дана. Али то је постигао само једрењак „Пројсен", којим је управљао капетан Петерсен, по изванредно лепом времену по каквом би и свака бака могла да оплови Хорн. Хамбуршки капетан Зитас, заповедник једрењака „Едмунд" пловио је једном око Хорна пуних 18 дана. „Лед, снег и бура сваког дана, сломљена крма и брод који пропушта воду — сећа се данас стари седи поморац. — Дан и ноћ су морнари пумпали воду из утробе брода. Кабине су нам биле потопљене, кухиња и смочница уништене. Сув хлеб недељама".

Још дуже је пловио капетан Пининг. Тачно сто дана требало је „Сузани", једрењаку с три катарке, да обиђе Хорн и уплови у мирне воде Тихог Океана. Била је то борба на живот и смрт. Догађало се да је ветар за једну ноћ враћао једрењак за читавих 15 морских миља. Из те борбе „Сузана" је изишла са сломљеним катаркама и покиданим једрима.

Без обзира под чијом су заставом пловили, сви Рт-Хорновци односили су се и односе се још и данас један према другом као чланови једне велике, сложне породице, која полако али сигурно изумире. Али се редовно састају сваких неколико година да би ко зна по који пут обновили сећања на једну славну епоху која је потонула у океан времена.

Духовито...

„Поједи свој доручак, подели с пријатељем ручак, а вечеру подај непријатељу" — гласи одговор Мухамеда Алвазина из Бакуа на Касписком Мору кад га питају како је доживео толико дубоку старост, а сматра се да има 150 година. И поред овога он још свакодневно ради у башти, а и изабран је да одигра главну улогу у совјетском филму „Он има 150 година".

*

И то...

У Лондону је одржан конгрес лаболожиста — одушевљених сакупљача етикета са боца. Главни јунак конгреса био је један адвокат из Висконсина, у САД, са својом збирком од 125.000 комада.

*

Насип у Касписком Мору

У Касписком Мору, у близини налазишта земаљског гаса у Карадагу, гради се пешчани насип дуг 7 километара који ће затворити око 6 квадратних километара водене површине. Касније ће тај велики резервоар да се исуши и на његовом дну биће избушено десетине петролејских извора. Нацрт за заштитни насип израдио је инжењер Асатурк Валасанов из Бакуа. Стручњаци сматрају да се испод дна Касписког Мора налазе милиони тона сирове нафте.

ЗВУЧИ

НЕВЕРОВАТНО...

Шта бисте казали ако чујете да један пас може да решава аритметичке проблеме, алгебарске једначине, да зна имена главних градова америчких држава, да распознаје особе, изналази кубне и квадратне корене и чита новинске наслове?

Мада звучи невероватно ипак је истина, Џералдина, псето Чарлса Џонсона, из Пенвила у америчкој држави Индијани, може да одговори на сва питања из ових области.

Џери, како је скраћено зову, располаже талентом који је веома тешко објаснити и који, очевидно, прелази границе уобичајене дресуре.

За време једног опита коме је присуствовао и аутор овог чланка, Џери је одговорила на следећа питања:

Колико је 10 пута 3, мање 6, подељено са 8?

Ако се 5 помножи с неким бројем и добије се 25, који је тај број?

Колико је 6 пута 6 подељено са 9?

Тачне одговоре је Џери непогрешиво дала отсечним лајањем.

Мислите, свакако, да је ово резултат тренинга? А шта бисте онда казали за тачне одговоре на ово и слична питања:

Колики је квадратни корен од 16?

За време двочасовног „преслишавања" псето је одговорило непогрешиво на преко 200 разних питања.

*

Све је започело једне вечери пре три године. Госпођа Џонсон је седела у соби а крај њених ногу је лежало псето. Као што многи сопственици паса чине и она је са њим разговарала. Тепала му је и казала да би требало и оно њих да забавља и да је време већ нешто да научи.

У шали га је упитала колико је два и два.

Четири отсечна „ав" запрепастила су госпођу Џонсон. Хтела је да провери. Упитала је колико је три и три. Псето је залајало шест пута. А четири и четири? — нестрпљиво је наставила да испитује. Опет је дошао тачан одговор — Џери је залајала осам пута.

Од те вечери псето је почело да напредује — од решавања обичних математичких задатака до читања новинских наслова. Само, наравно, не очекујте да Џери чита као људи.

Почели су да је уче да једанпут лане за „да", а двапут за „не". Госпођа Џонсон би узимала новине и читала неки од многих наслова. Нешто доцније упитала би Џери да ли је то тај наслов и показала сасвим други. Псето је лајало „не", све док му се не би показао прави.

Новинари су, сасвим природно, скептични и аутор овог чланка је лично упитао Џери, колико је кола паркирано напољу. Пре него што је одговорила, Џери је отишла до прозора, погледала на улицу и залајала двапут. А то је било тачно. Затим је требало да изброји упаљене сијалице у соби и она их је тачно „одкевтала".

Џери идентификује лица која познаје на интересантан начин: ако неко пролази улицом одговориће „не" све док се не помене право име тога лица.

Поред осталог, она је и веома скромна. Ако је упитате да ли је она осмо чудо, стидљиво ће залајати „не".

Она зна колико има жица на виолини, колико на бањоу, колико кашичица садржи једна кашика; главне градове свих америчких држава, као и све важније ствари у вези с њеним рођенданом и новогодишњом јелком.

Џонсонови тврде да она зна године старости свих суседских паса и мачака. За доказ су испричали један недавни догађај: неки пас из суседства дојурио је у њихово двориште и Џонсон је упитао Џери колико му је година. Залајала је 15 пута. После је код сопственика пса проверено и он је потврдио да је одговор био тачан.

— Никад нисмо ни покушали да своје псето научимо било чему другом сем да лаје „да" и „не". До свега другог је сама дошла — изјављују њени власници.

— Ако мислимо да би Џери могла да зна нешто ми је упитамо, — каже госпођа Џонсон, — и ретко када не добијемо тачан одговор.

Џери је приказивала своје знање у школама, на радију и телевизији и пред многим наставницима и професорима универзитета. Њени одговори су увек задивљавали присутне, али још нико није успео да одгонетне ову у свету јединствену мистерију.

СВАШТА...

Директан потомак француског министра Ришељеа, 55-годишњи Едмон ди Плеси де Ришеље постао је водич странаца кроз замак Жолит-ди-Плеси који је био својина његовог претка. Ову службу доделило му је француско Министарство за културу и то је његово прво стално запослење после Другог светског рата. Иако је дотле живео као бескућник у марсејској луци и без икаквих прихода одбио је ранију понуду филмског режисера Саше Гитрија да у филму „Дворци, жене, краљеви" одигра улогу кардинала, јер му је одвратно да од славе својих предака прави капитал.

WALT DISNEY'S ПРИЧА О ЧУПАВКУ

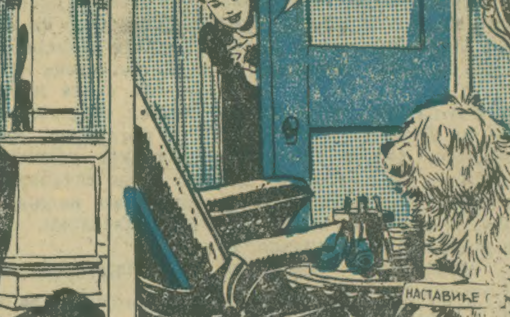

ТЕЛЕВИЗОР У СЛУЖБИ САОБРАЋАЈА

У Минхен су ових дана допутовали готово из целог света многобројни стручњаци за градски саобраћај. Они треба да проуче нов начин регулисања уличног промета којим не управља ни саобраћајац ни тробојни семафор. Закрченост улица милионских градова, из дана у дан све већа, задаје сталне тешкоће и пешацима и моторним возилима. Пошто досада није пронађено ни једно повољно решење, није чудо што су очи стручњака од Филаделфије до Токија окренуте према једном минхенском раскршћу, где се налази један нови проналазак. Усред бујице аутомобила који свакодневно плаве Карлплац, уздиже се кула висока 16 метара. На њеном врху постављена је досад најсавршенија телевизиска камера за снимање. Њено покретно „око", које од невремена штите метални „капци" окреће се у свим правцима тако да се под сталним надзором налазе хиљаде пешака, 10.000 моторних возила и 300 трамваја који се свакога дана укрштају на овом месту.

На километар даље од овог трга налазе се канцеларије „Саобраћајног центра" из кога један милиционер рукује камером чије снимке он прати на платну. Са толиког отстојања овај службеник пали разне светлосне знаке према потреби. Ако неки возач учини прекршај, он то боље запази из своје канцеларије него да је на самом раскршћу, јер камера са 16 метара висине боље види. Ако жели да забележи број нечијих кола, милиционер помоћу једне ручице добија крупан план табле са регистарским бројем као да се налази на свега један метар од аутомобила. Пред очима саобраћајца, поред пројекције на телевизору, налази се велики план улица и раскршћа овог дела града којим отиче река пешака и возила.

Минхенски Карлплац је раскрсница са десет улица. На њој је долазило до несрећних случајева углавном због живчане напетости пешака и возача који су у таквом стању били проузроковачи или жртве несрећних случајева. Телевизиска камера, пошто има бољи преглед, омогућује да службеник утиче на равномерније отицање саобраћаја чиме се смањује број несрећних случајева.

КАДА СЕ ПОСТИЖУ РЕКОРДИ

На основу педесет најбољих резултата које су икада постигли европски лакоатлетичари један амерички тренер израчунао је у којим годинама они постижу најбоље резултате. Тако је из бројева који углавном имају статистичку вредност добио податке да спринтери постижу најбоље резултате тек у 24 години; такмичари у трчању на 800 метара, у скоку удаљ и троскоку достижу максимум у 25 години; у трчању на 1.500 метара, у бацању кугле и у десетобоју лакоатлетичари имају највише успеха у 27 години.

ИСТРАЈНОСТ

Већ је више од две године како је Малајац Син Куан пошао пешке из Сингапура ка Доверу у Енглеској. Кренуо је на пут без новца, а живи од повременог рада. Већ је прешао Индију, Бурму, Сијам, Пакистан, Авганистан, Иран, Турску, Грчку, а сада се налази на путу кроз нашу земљу. Остало му је да још пређе Аустрију, Швајцарску и Француску па да му се оствари давнашња жеља и стигне на Канал Ламанш. Али преко њега неће да се превезе, већ да га преплива. Због те своје жеље је и пошао на овај далеки пут, па ће идуће године пробати да је и оствари.

АНДЕРСЕНОВЕ НАГРАДЕ

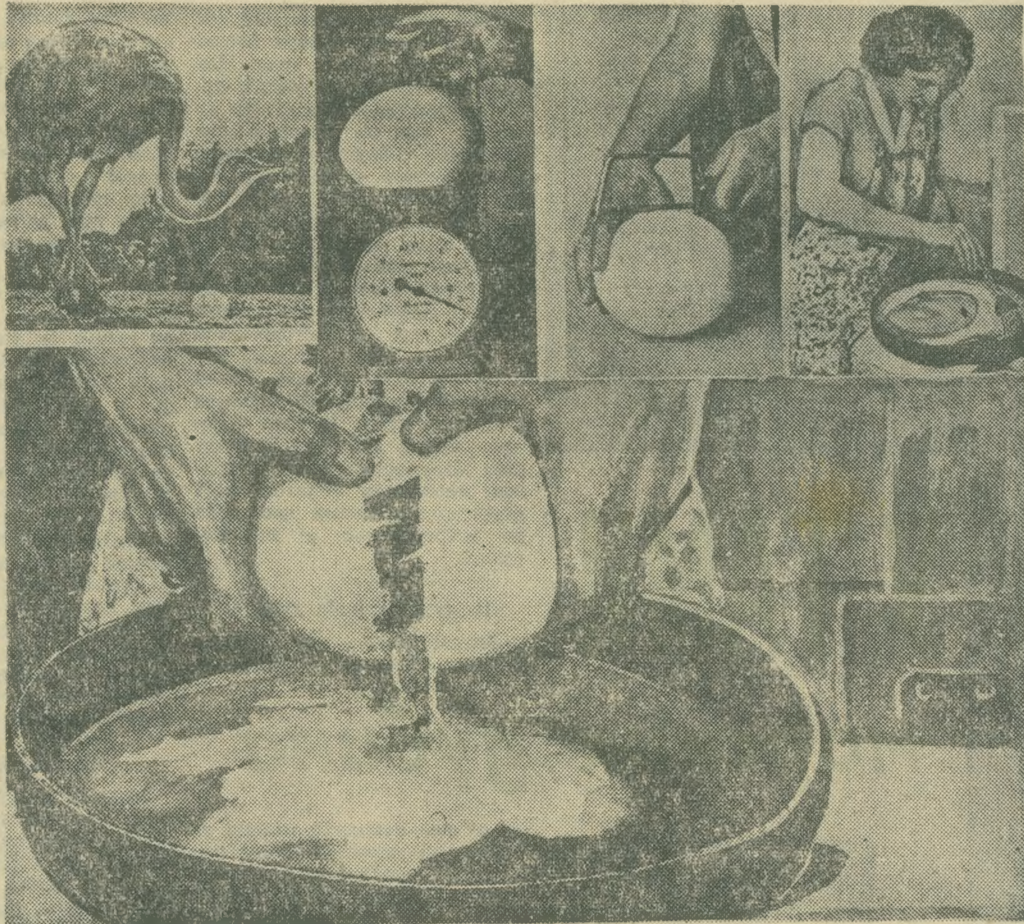
Андерсенову награду сваке друге године додељује Међународна унија за дечју литературу и то за књиге намењене малој и већој деци. За награду која ће бити додељена 1960 могу се такмичити писци књига које су изашле између 1 априла 1957 године и 31 марта 1959 године. Међународни жири састављен је од претставника 11 земаља, међу којима је и претставник Југославије.

ЗГОДЕ И НЕЗГОДЕ У ЦИРКУСИМА често се дешавају. За време претставе руског циркуса у Бечу један медвед напустио је арену оставивши бицикл који је возио, отишао у гледалиште и сео на једно празно место. Четворица чувара једва су успели да га врате у кавез. У једном циркусу у Њујорку лав Понто поломио је кров кавеза, ускочио у гледалиште и док је престрављени свет бежао, он је то мирно посматрао. све док га укротитељ није приволео да се врати у кавез.

ЖЕНЕ САН МАРИНА добиле су право гласа. Приликом гласања по овом законском предлогу 31 посланик се изјаснио за, а 4 против.

РОГ ИЗ ВРЕМЕНА ДИЛИЖАНСА којим се служио први поштар у Регенсбургу виси на улазним вратима те Дирекције пошта. Овај рог највише привлачи пажњу деце и туриста.

ХЕЛИКОПТЕР се користи у Аустралији као станица за хитну помоћ, у Енглеској су отворене хеликоптерске такси-станице, а у Француској ће се хеликоптер користити у санитетске сврхе за време трке „Тур д' Франс" да би се пребацивали повређени такмичари у болницу.

»ПРОДАЈЕМ АНАКОНДЕ«

Оглас „Продајем анаконде" објавио је истраживач непознатих предела Јужне Америке Ханс Ертл који живи у Западној Немачкој. Ертл је истовремено и произвођач значајних научно-популарних филмова које сам снима. Запитан зашто продаје примерке тако ретких змија, он је одговорио:

— Са тим новцем желим да кренем на ново путовање.

ЏИНОВСКЕ ПУТНИЧКЕ ЛАЂЕ граде се у холандским пристаништима и биће готове следеће године. Оне су дуге 365 метара, а њихова носивост износиће 108.000 тона. Примаће 8 до 10.000 путника.

✦

НЕПРОДАТЕ РЕЗЕРВЕ ЛОШИЈЕ КАФЕ у Бразилији искористиће се на следећи начин: помоћу топлог бензола из кафе ће се издвајати кофеин за справљање лекова, затим биљно уље за јело а остатак са 16% протеина даваће се стоци као храна.

ВАЗДУШНИ ЏИП је ново саобраћајно средство чија је сериска производња започела у једној фабрици у Калифорнији. Особине ваздушног џипа су следеће: лети као хеликоптер, по земљи се креће као џип а препоне прескаче као расно грло.

НЕМАЧКИ НАУЧНИК ШТЕФАН ГОЛДШМИТ постао је почасни доктор Минхенске велике школе. Ово високо одликовање дато му је поводом седамдесетогодишњице живота и дугог рада и у знак признања за проналажење витамина Ц.

У природи има много лепих мотива за сликање, а деца-бебе спадају међу најлепше и често најзахвалније. Многи уметници-фотографи посветили су им зато велику пажњу. Овде доносимо неколико беба у чијем се изразу већ сада може наслутити понека њихова будућа особина.

Ја? Бићу говорник.

НАСЕЉЕ НОЈЕВА

Мали град Удсхорн у Јужној Африци, данас је највеће насеље нојева у свету, — као што је био и раније док нису избачени из моде шешири са нојевим перјем. У то време је свако у дворишту држао једног или два ноја. За лепу птицу могло се пре Првог светског рата добити 5.000 долара.

Данас има готово исто толико нојева као и пре 1914 године — око 42.000 њих.

Таласасто перје ноја је главни продукат са тих ранчева, мада се оно данас користи више у циркусу него у опери. Обојено пастелним бојама перје са крила се и данас употребљава за вечерње скупоцене шешире. Од перја са тела праве се четке за прашину. Ниједан део са ноја се не баца. Месо исечено и усољено суши се на сунцу и једе — то је јужноафричка пршута. Кости се користе за ђубрење земље а кожа се извози у Холандију где се штави. Огромна јаја ноја интересују претежно туристе који их купују као успомену из Јужне Африке.

Мада имају лепо, уковрџано перје нојеви изгледају некако полуждрави, јер им дуги врат и ноге нису њиме обрасли. Мужјаци имају глас, а женке не.

Када женка снесе отприлике 15 јаја она лежи на њима дању а ноћу смену преузима мужјак. У случају да га неко за то време нападне ној се брани крупним прстом на нози, који може да нанесе тешке повреде грабљивици.

Чим се из неколико јаја излегу млади родитељи немају више стрпљења да леже на јајима. Фармери тада преостала јаја покупе и ставе у инкубатор. Раније, док он није пронађен, изнајмљиване су девојке из племена Кафра које су у својим широким дебелим сукњама довршавале излегање.

*

У Африци је домаћицама олакшан посао ако за оброк припремају кајгану од нојевог јајета — јер је једно довољно и за многобројну породицу. Јаје се купује у фарми нојева, припрема се исто као и код нас, а и укус је, кажу, исти. Једина тешкоћа састоји се у томе што се јаје не може да разбије о руб тањира.

*

Огромна „кокош" је женканој, а не мање импозантан је и њен продукт. Петнаест јаја снесе годишње, а остало време „нојка" користи за одмор.

*

Вага показује да је јаје тешко око 1,75 килограма — дакле довољно и за већу породицу.

*

Љуска је врло чврста, па се јаје отвара помоћу мале тестерице.

*

„Пуне руке посла" има домаћица док спреми кајгану од једног нојевог јајета. То одговара количини од 24 кокошија. За справљање ове кајгане потребан је и тигањ одговарајућих димензија, јер поред садржине јајета ту треба да стане и доста масти.

*

Кад дође време „жетве" перја, ноја затворе у дрвену ограду а главу му прекрију капуљачом.

*

Црна и бела пера се узимају од мужјака. Перје се сече а не чупа да би ново могло да израсте.

*

Нојеве коже се извозе у Холандију где се штаве. Од њих се праве скупе ташне и ципеле.

*

Женка лежи дању на јајима а мужјак ноћу.

*

Да би се ној узјахао потребно је чврсто држати његова крила.

*

Женка ноја снесе отприлике 15 јаја и тада легне на њих.

Позориште животиња

Мече „Потар" постигло је већу каријеру него многа његова браћа: оно игра у једном московском позоришту. Истина, то позориште није велико, може да прими само 120 гледалаца, а трупа броји око 150 статиста, док су главни „глумци" увек животиње.

У овом позоришту се сада изводи и „Прича о медведу и дрвосечи". Дрвосеча је дресер, а медвед „Потар" скупља дрва, носи их у колибу, чисти патос, веша рубље и игра се лоптом. Комад се завршава ручком. Дрвосеча и медвед седају за исти сто и једу кашу из једнаких чинија.

Ово мече кад је имало два месеца остало је сироче, али се за њега нашао и дресер. Однос међу њима није увек дружељубив као на сцени. Зато дресер не скида очи с медведа — из предострожности прати сваки његов покрет.

Интересовање ме бола.

Ви тражите још један зајам?

Из албума фотографа

Зар не дајем утисак пословног човека?

Драга моја, требало је да видите какве ђој је хаљина...

То су људи које не разумем...

У мени се можда крије домаћица...

У ТАМИ морских дубина

СВЕТЛОСТ СВЕТЛЕЋИХ РИБА — МАМАЦ ЗА ЊИХОВЕ НЕПРИЈАТЕЉЕ. — У СВЕТУ ГДЕ ЦАРУЈЕ СЛЕПИЛО. — РИБЕ КОЈЕ ПЕЦАЈУ. — РИБЕ БЕЗ СРЦА, УСТА, СТОМАКА И ПЕРАЈА.

Многи путници на бродовима били су ноћу сведоци фосфоресцентног или „млечног мора" које искри, блиста, прелива се у светлости. То су уствари јата сићушних, једноћеличних фосфоресцентних бића, која утолико више светле уколико је море узнемиреније.

Утваре ранијих епоха

Светлећа бића су нарочито честа на дубинама већим од хиљаду метара. Нажалост, готово сви покушаји да се она жива изнесу на површину остали су без успеха, јер су врло осетљива и живе у леденој води која има свега неколико степени. Чим се приближе површини воде чија температура у тропским морима износи често и преко 30 степени угуши их страховита врућина и њихова чаробна светлост утрне.

На дубинама од 3.000, 4.000 и 5.000 метара указује се пред задивљеним истраживачима из батискафа чудесан свет заосталих фосила, искривљених наказа и застрашујућих утвара из ранијих епоха. То је права прашума „привиђења" из ружних снова која се истопе чим се покуша да се отргну из њихове средине. Замислите светлеће биће, сродника морских звезда, која је права слика и прилика наших уличних светиљки. На танкој, пршљенастој стабљици високој два и по метра налази се зажарени „фењер"!

Још предратни амерички подморски истраживач Вилијам Биб утврдио је да светлећи облици претстављају главну особеност подморских провалија. Нова техничка средства и богате могућности савремених истраживача омогућили су да се открије изванредна разноврсност светлосних извора под водом.

Чељусти које светле

Многе животиње су окружене сталном светлошћу мада оне саме немају никаквих органа за то. Биб говори о мукусу, некој врсти слузаве материје коју оне луче и која светли. Помиње и рибе чије чељусти светле па чак и такве чији су зуби усијане жаруље! Има их најзад које луче фосфоресцентну пљувачку а неки ракови производе течност која постаје блиставо светлуцава тек у додиру са морском водом. Једна од најстаријих познатих светлећих риба која је откривена још почетком прошлог века је змијаста „Stomias boa" из породице стомиадеса. Њене чељусти се отварају као какав новчаник и у стању је да прогута плен исто тако велики као што је она сама — отуд њено име „боа". Ова риба има дуж целог свог тела два реда светиљки. Код других су оне распоређене на леђима, стомаку или по боковима и њихова светлост по правилу не обасјава море више од неколико сантиметара. Према томе светлост не може бити од користи рибама које лове велики плен.

Чему онда служи светлост подморског света? То је једно од најтежих питања које одавно мучи природњаке. Да ли се помоћу ње фасцинира жртва? Ово не изгледа нимало сигурно поготову што су на великим дубинама многе животиње слепе. Савремени истраживачи су приметили да ни рибе а ни друге животиње не беже од ове светлости, већ се понашају као да је нема. У ретким случајевима, код неких сипа и полипа, светлост служи самој животињи за означавање пута. Некипут њихове очи истовремено производе и виде светлост. Уствари, то је најнеобичнији закључак до кога су дошли готово сви научници који су проучавали ову јединствену природну појаву.

Бескрајно царство слепила

Светлост подморског света у огромној већини случајева не доноси никакву корист својим власницима већ за њих претставља чак праву штету. Она речито оповргава древно начело природних наука по коме сваки орган неког живог бића служи својој сврси. Светлећи органи не само да не штите животиње које их имају већ напротив служе као мамац другима које треба да их прогутају! И овде је природна селекција дала доказа своје далековидости: осветлила је баш она бића која жели што пре да елиминише из своје средине. Па ипак ту нешто није у реду. Мада крхка и нежна, подморска светлећа бића су још врло бројна и размножавају се великом брзином.

Истраживач који крене у још веће дубине подморских провалија постаје сведок потпуног изумирања живот света. Уместо да на дубинама од 7.000, 8.000 и више метара где дневна светлост никада не допире, светлосни извори постају још јачи, они се гасе. Живи свет који ће окружити првог истраживача кад стигне до таквих понора претстављаће бескрајно царство слепила. Сви љускари и мекушци су без вида. На дубинама већим од 4.000 метара готово све рибе су исто тако слепе. Једна од првих таквих риба која је пронађена била је „Typhlone nasus". Пет примерака ове рибе ухватили су истраживачи са Галатее 1951 године на дубини од 5.000 метара. Глава ове рибе потсећа на огроман нос, усни отвор је узан и једва видљив али је у накнаду овај подморски слепац наоружан необичном лопатом која истовремено служи као рило за истраживање и као сисаљка.

Најчуднија риба дубина

Запрепашћење француских рибара било је огромно када су пре неколико месеци уловили на површини воде рибе које никада пре тога нису видели, у чијој су се утроби налазиле жртве два до три пута веће од њиховог природног раста! Уствари то су биле рибе „Chiasmodon" са дубине од 2.000 до 3.000 метара, али после обилног обеда нису више имале снаге да се одупру узлазним струјањима која су их избацила на површину.

Једна од најчудовишнијих риба великих дубина је „Malacocteus indicus". Њена уста немају ни коже ни меса већ су претворена у огромну механичку лопату. Место доње вилице налази се покретна кост на лакат која служи као циновска рука за хватање плена и убацивање хране у чељуст. Према овој риби природа је била издашна: када забаци главу и отвори уста да прихвати плен њена се кичма повије у облику слова S и помери сасвим уз бок њене утробе тако да не смета ни најкрупнијој жртви да уђе у њен стомак.

Има морских чудовишта која пецају своје жртве! Једно од таквих је „морски ђаво" из породице „Cerates". На једном рогу изнад носа има светиљку а испод браде има дугу израслину налик на штап за пецање, који се наставља кончићима на чијем су врху опет светиљке. Покретима тела риба проузрокује подрхтавање кончића који служе као привлачан мамац другим рибама. За то време „морски ђаво" чека скривен у дупљи каквог камена или у сенци неке морске биљке. Када се животиња залети у намери да шчепа „плен" ђаво се устреми на њу и за часак она постане то.

Наказе без срца

Једна од најчудеснијих створова морских дубина је риба „Galatheatauma" коју је открила тек експедиција Галатеа 1952 године на дубини од 3.600 метара. Када отвори чељусти са њених непца виси светлећи пендантив. На врату рибе се налазе мале штипаљке а на телу необичне израслине налик на припијене рибице. Ово чудовиште морских дубина је женка те рибље врсте а мужјак је она незнатна рибица припијена уз њено тело. Он је уствари дегенерисани паразит, десетак пута мањи од своје невесте, непрестано припијен уз њу јер се на тај начин храни — сише њене сокове. Некипут се уз тело једне женке припија по неколико мужјака који немају уста већ су својим усним отвором за вечита времена припијени уз њено тело. Те мале природне наказе немају срца јер им крв шаље женка на чији рачун живе, немају пераја јер оне пливају уместо њих, а стомак у правом смислу те речи није им потребан јер живе као пијавице.

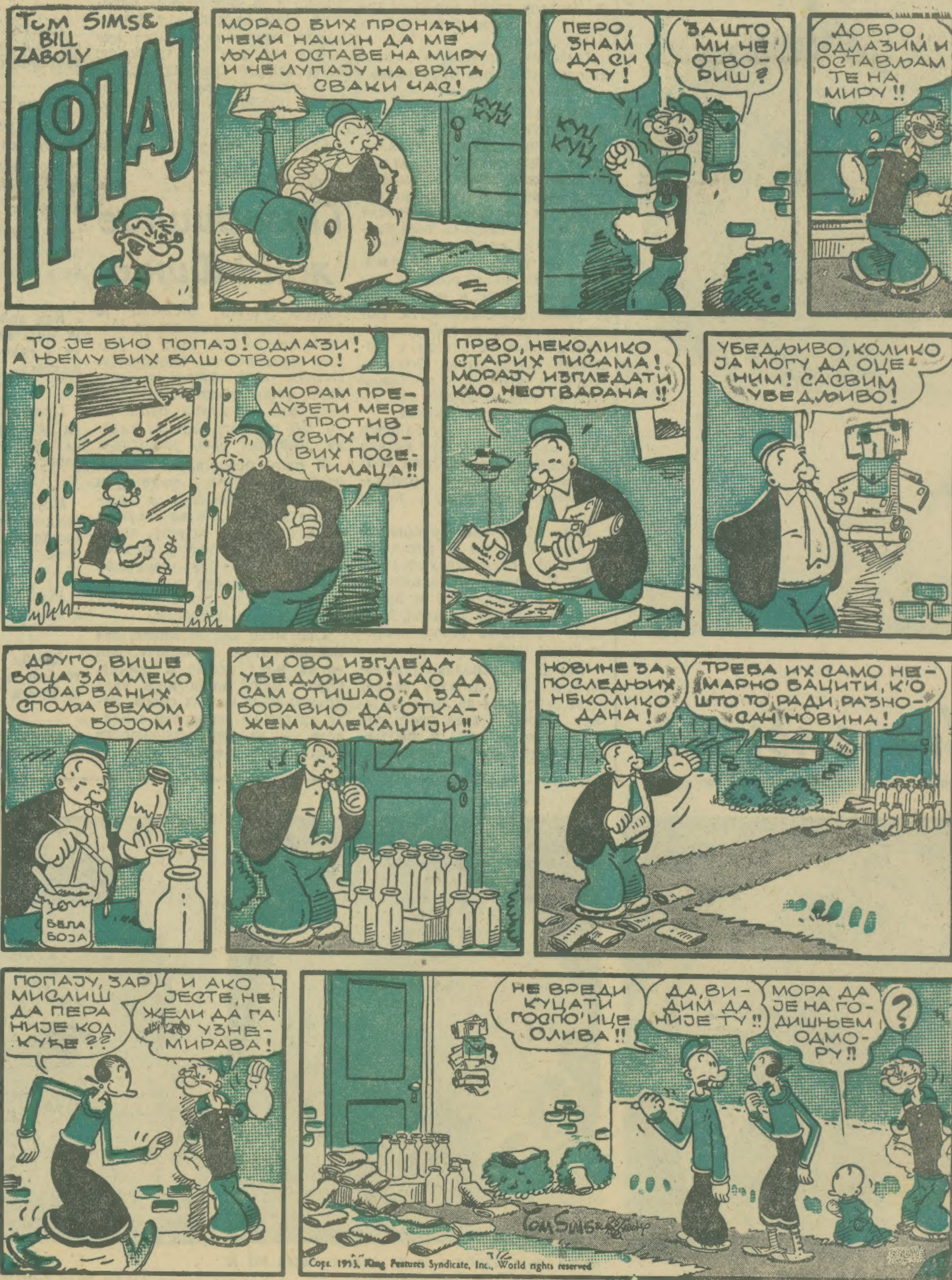
Док су рибе на површини тамно плаве, нешто дубље светло-плаве или сребрнасте, оне са 1.000, 2.000 и 3.000 метара мрке су или црне. На дубини од 5.000 до 6.000 метара оне постају готово безбојне и потсећају на пећинске рибе.

Ланци од најлона

Једна британска фирма израдила је погонске ланце од грубог најлона који су јаки као ланци на бициклима и који се одликују својом малом тежином и „нечујношћу". Као и свим осталим машинским деловима од овог синтетичког материјала, и најлонским ланцима није потребно подмазивање. Поред тога, они могу да издрже температуре које се налазе далеко испод тачке мржњења, као и топлоту до плус 135 Целзијевих степени.

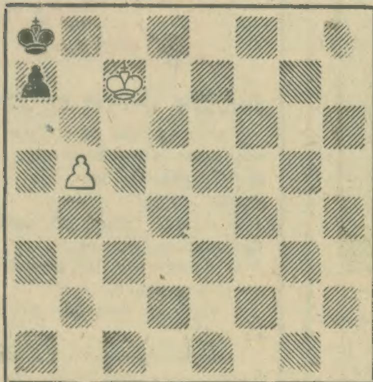
Нису добри...

Пре извесног времена прављени су стручни опити на животињама да би се доказали штетни састојци ружа за усне. Тако је у Америци било повучено из продаје око седамнаест врста пошто се утврдило да су њихови састојци отровни.

Учимо шах

LXXVI

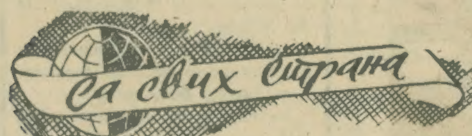

У овој позицији бели, ако је на потезу, сигурно добија, али како? Настојте сами да пронађете потез који белом доноси победу па ако вам то не пође за руком, читајте даље ову лекцију.

Пре свега, јасно вам је да бели не сме да иде пешаком напред, јер црни би га однео и партија би се завршила нерешено. Бели, према томе, мора да вуче потез краљем.

Ако ни сада не видите пут који белог води победи, ми ћемо вам га показати: Кц7—ц8. Сада је црни присиљен да иде напред пешаком било за једно или два поља, а бели ће у три потеза доћи до даме и тиме је партија добијена.

Ово је још један пример који показује какву улогу играју у шаху присилни потези.

ПЕТАО ЈЕ БОЉА „МАЈКА" од кокошке, кажу перадари и научници. Ако се петлу убризгају женски хормони он ће се својски старати о тек излеглим пилићима. Водиће их далеко по пољу ради хране и својим држањем

уливаће младима више самопоуздања но да их чува квочка. Тако ће пилићи добити снажније мишиће и боље ће се бранити од непријатеља. Према томе, убудуће можемо очекивати производњу специјалних „петлова-дадиља".

★

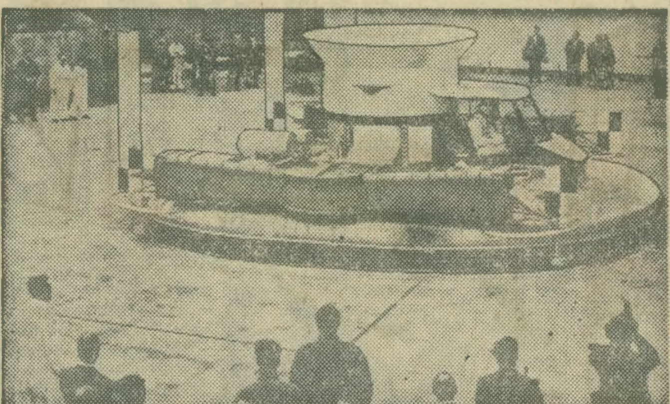
ОБРАЗИ МУШКАРАЦА трпе честе и немилосрдне нападе, више него иједан други део људског тела, каже професор Џибсон Крег. Човек се углавном брије једанпут дневно, а има их који то чине ујутру и поподне. Длаке браде расту код сваког човека под другим углом, а сечива се праве на исти начин. Због тога би, сматра професор, требало производити различите типове апарата за бријање, те би свако куповао само оне који њему одговарају.

✦

СПЕЦИЈАЛНА МАСКА од пластичне материје направљена је у Јапану. Када се стави на лице омогућава да се чује сопствени глас исто онако као што га и други чују. Ова маска ради на принципу сличном лекарском стетоскопима, а служи за испитивање говорних дефеката, за учење страних језика, као и за вежбање глумаца у правилном нагласку и дикцији.

Да ли знате?

ЛЕТЕЋИ ТАЊИР ЗА МАЛЕ ВИСИНЕ

Пре извесног времена у Британији је пред новинарима приказан прототип „летећег тањира" направљен за летове на малим висинама. Он ће служити за превоз путника са једне обале реке на другу и то сасвим ниско — на свега пола метра изнад воде, брзином од око 50 километара на час.

ДА БИСТЕ ТРАЈНО ОЧУВАЛИ ЗУБЕ, ДРЖИТЕ УВЕК ЗАТВОРЕНА УСТА

Баш ових дана на страницама многих британских листова појавило се једно саопштење зубних лекара који су недавно одржали конгрес. На основу дугогодишњег проучавања патологије зуба, лекари су дошли до закључка да свако ко жели да трајно сачува лепе зубе, али исто тако и здраве, треба „да уста што више држи затворена". Овај савет није упућен искључиво радницима по разним фабрикама где удишу ваздух пун штетних састојака по зубе, већ уопште свим људима.

Да би поткрепили овај закључак британски лекари су навели да се свако и сам може уверити ако на то обрати пажњу: брбљивци, било мушки или женски, претежно имају ружне и слабе зубе. „Из тога — веле они — свако може извући наравоученије да по природи ћутљиви људи, односно они који мало говоре, имају готово по правилу лепе и чврсте зубе".

Лекари су наводили примере из своје праксе, а правили су и опите: неки пацијенти су пристали да током једне или више година ћуте, односно да држе затворена уста. Запажено је после извесног времена осетно побољшање зуба, и у погледу чврстине и у томе што су се мање кварили, па зато и били лепши.

„АЉАСКА" ФИЛМ

За време филмског фестивала у Кану после приказивања филма „Аљаска" запитали су америчког продуцента Дарила Цанука, — колико је коштао рад око снимања овог филма.

— 7,200.000 долара! Управо толико колико су Сједињене Америчке Државе 1867 године платиле за Аљаску, када су је купиле од Русије.

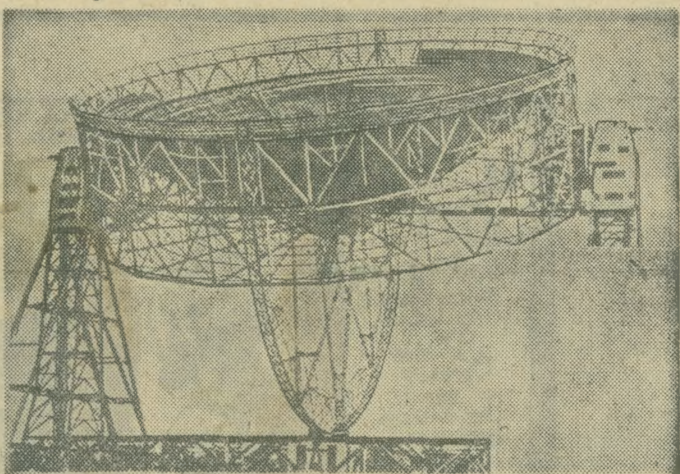
ПРЕМА...

Према статистичким подацима, у Енглеској је првог априла ове године било: 8 милиона аутомобила, један и по милион мотоцикла, и 12 милиона бицикла. Само у току априла било је: 515 смртних случајева и око 23.000 лакше и теже повређених.

И ОНИ ХОЋЕ НА МЕСЕЦ...

Удружење Лилипутанаца из Америке, понудило је Комисији за интерпланетарна истраживања своју помоћ. У њиховом званичном листу „Мали људи Америке" пише: „Мали смо растом али велике интелигенције, и зато би требало да будемо први путници у васионским бродовима који ће ићи на Месец..."

Највеће космичко »око«

Недавно је у Енглеској завршен највећи радиотелескоп.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

За мале цртаче

Прва слика сасвим лака
као кончић мањи длака.
И у другој црта свака
проста као зрнце мака.
Трећа неће бити лака,
ал' се ринтче већ праћака.

Камила

Ком је мила
камила,
ако овај цртеж схвати,
лако ће је нацртати.

У каквом су сродству

Ика и Стана дођоше у хотел „Леп изглед" и обратише се портиру.

— Да ли је синоћ отсео у овом хотелу Мика Микић, студент? — упиташе готово једновремено брат и сестра, радујући се већ унапред што ће, најзад, после дужег времена, поново видети свог Микицу.

— Да, он је у соби број 112 — одговори портир.

— Сјајно — рече му Ика. Саопштите му да смо ја и моја сестра дошли и да желим што пре да се видим са својим нећаком.

Портир дохвати слушалицу, окрете неколико бројева, па када је добио везу са собом Мике Микића саопшти му:

— Друже Микићу, у холу вас нестрпљиво очекују ваш ујак и ујна.

Чувши ове његове речи Стана повика:

— Ју, шта вам је, па ја му нисам ујна!

Како бисте ви, који сте ово прочитали, могли то да објасните? Довољно је да само мало промислите па да утврдите у каквом су сродству! (Стана је Микина мајка, а Ика је њен брат).

ПЕСМА СИРЕНА

Исеците од неког јаког картона круг са пречником од 10 см и свуда уоколо га изрецкајте. Затим направите две мале рупе у размаку од 2,5 см да бисте провукли једну узицу (види слику). Узицу уврните а затим је наизменично затежите и лабавите. Када рецкице круга који се стално окреће дотичу један лист хартије стављен између две књиге чућете „песму сирена".

... своје атлете стари Атињани хранили су претежно сиром.

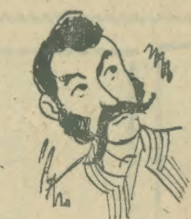
... једна кокош има на телу око 8.000 пера.

...у месту Бијтензоргу, на острву Јави, има у години просечно 322 дана с грмљавином.

...прва позната забрана да се ђубре из кућа не баца директно на улицу, издата је половином X века у Страсбуру. Сличне наредбе почеле су се у италијанским градовима издавати тек у XIII веку.

...малајске дивље кокоши веома су ратоборне и насртљиве и могу да надвладају чак и велике птице-грабљивице.

... књижевник Сима Милутиновић-Сарајлија имао је обичај да не једе кад год би писао нешто важније.

... мали аустралиски торбар коала могао би се назвати проналазачем гуме за жвакање. Наиме, коала веома радо жваће иловачу помешану с лишћем биљке нане.

... још у прошлом веку амерички скупљачи ретког цвећа плаћали су за ретку плаву орхидеју с жутом дршком и црвеним шарама по 3.000 долара.

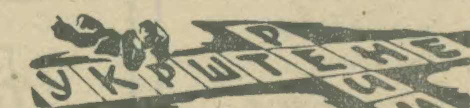
... стручњаци тврде да су гусенице, иако имају три или четири пара очију, кратковиде, и да се због тога при тражењу хране не ослањају на чуло вида, већ више на чуло мириса.

... младунче коса, тврде орнитолози, поједе за један дан по четири метра кишних глиста.

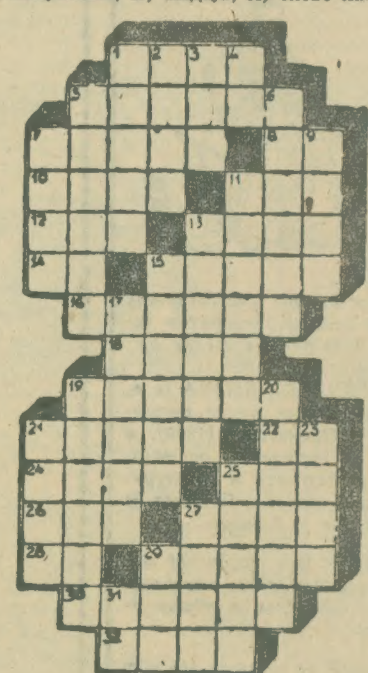
...сваког дана у свету се штампа 200 милиона примерака дневних листова.

...младунче аустралиске птице толегала не долази на свет голуждраво, већ обрасло правим перјем а после пет минута способно је за лет.

Водоравно: 1) поткожно масно ткиво; 5) врста примитивног стана; 7) претставник капиталистичке класе на селу; 8) река у Италији; 10) експеримент; 11) красан; 12) индустриска биљка; 13) врста решета; 14) мера за површину; 15) стари назив за Египат; 16) бојни отров. 18) родитељ; 19) закупац стана; 21) храбро; 22) река у Аустрији; 24) презиме проналазача радијума; 25) страно женско име; 26) врста пагаја; 27) језеро у Словенији; 28) лична заменица; 29) јунакиња једног дечјег романа; 30) старо име Грчке; 32) херојска приповетка у скандинавској књижевности.

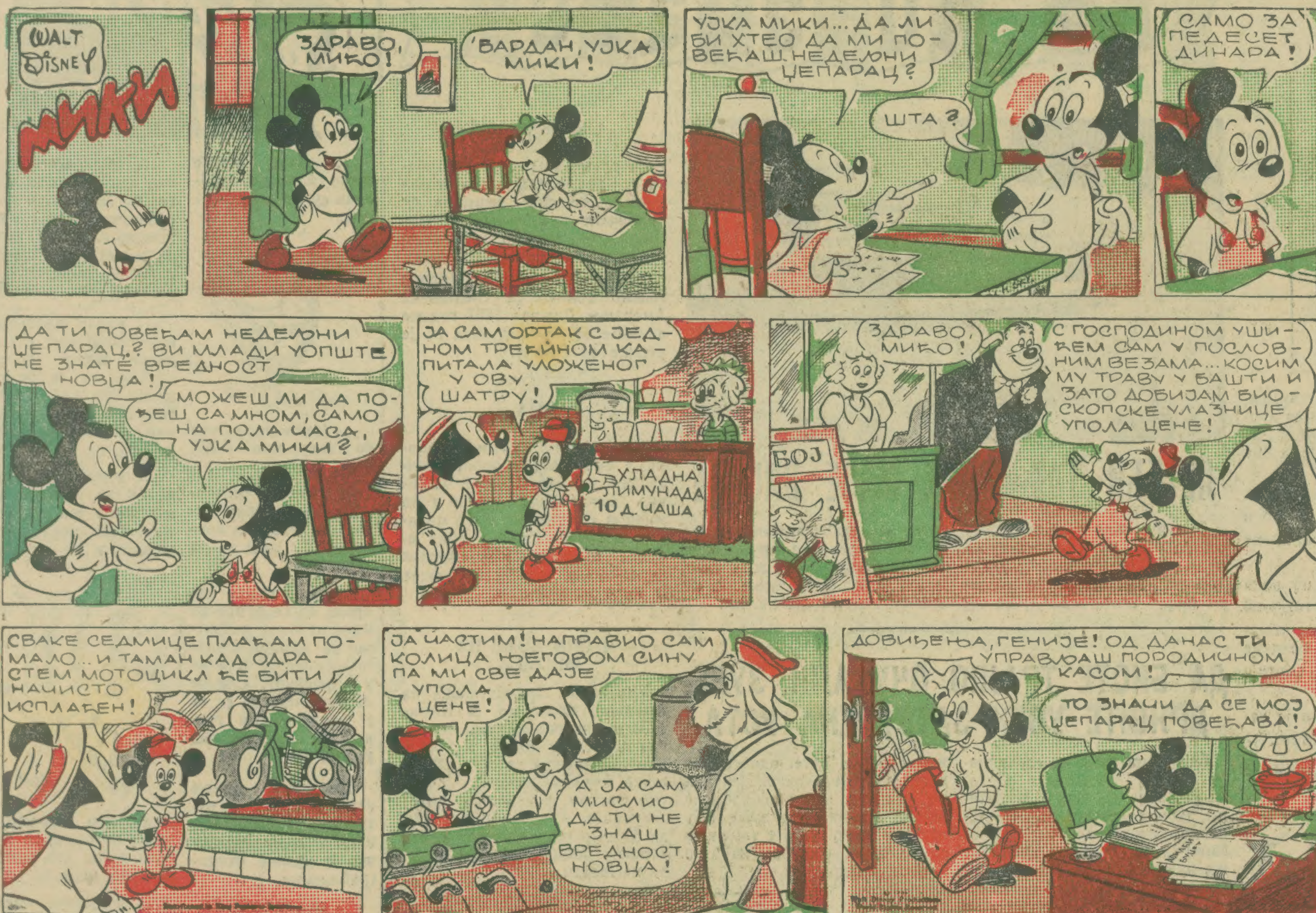
Усправно: 1) место крај Сплита. 2) оруђе; 3) слика; 4) река у Азији; 5) купалиште на Јадрану; 6) прохтев за јелом; 7) полуострво на северу Европе; 9) трпак; 11) шумска звер; 13) главни јунак Ростанове комедије; 15) ковине; 17) гоњење; 19) залазак сунца; 20) меница домаће валуте; 21) једно од Хебридских Острва; 23) узданица; 25) стара област на Пелопонезу; 27) добар и попустљив; 29) аждаја; 31) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) косе; 5) копито; 7) Дима; 8) ако; 10) Удине; 12) Ад; 13) „Нана"; 15 ум; 17) котур; 19) Мол; 21) нова; 22) салама; 24) ружа; 25) или; 27) алати; 29) ам; 30) нише; 32) ав; 34) Нипон; 36) том; 38) Јона; 39) Зилахи; 41) Тиса.

Усправно: 1) Комин; 2) опанак; 3) си; 4) ета; 5) Кид; 6) ока. 7) дунум; 9) одора; 11) Енона; 14) атоми; 16) Мосул; 18) увала; 20) лажан; 23) Латин; 24) рабат; 26) имуна; 28) ишијас; 31) епоха; 33) воз; 35) они; 37) мит; 40) ли.

ЗНА ОН ЗАШТО СЕ ЖУРИ

Играо се Гаја са својим вршњацима и поцепао панталоне. Потрчао је као без душе Белки.

— Зашто трчиш толико? — упитали су га.

— Трчим да ми Белка закрпи панталоне.

— Па има времена, закрпиће ти!

— Нема времена... Сада је Белка сама код куће, па ће ме само она изгрдити и истући, а ако дођем касније, стићи ће и ујка Паја. Тако бих примио две „порције".

САМО КАД ПАДА КИША

Била је велика врућина тога лета и Шиља је ретко излазио из куће.

— Чудим се што тако ретко излазиш из куће. Пре си

бар често одлазио до Белке! — приметио је једног дана Пера Ждера.

— А, Белку обилазим и сада, али само кад пада киша.

— Зашто баш онда?

— Па тако, јер ако одем кад је лепо време, онда морам да јој помажем да залива башту.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је импресарио?

Ко је била Камена?

Кад је основана Страначка легија?

Ко је био Њердр?

Шта је сланг?

ОДГОВОР:

ИМПРЕСАРИО *је лице које се у име каквог позоришног или концертног друштва стара о приређивању претстава и концерата и о њиховом материјалном успеху. Импресарио је и лице које проналази и врбује добре и талентоване чланове, например, за неку позоришну трупу.*

КАМЕНА *је име староиталске богиње извора. Римски песници често су употребљава-*

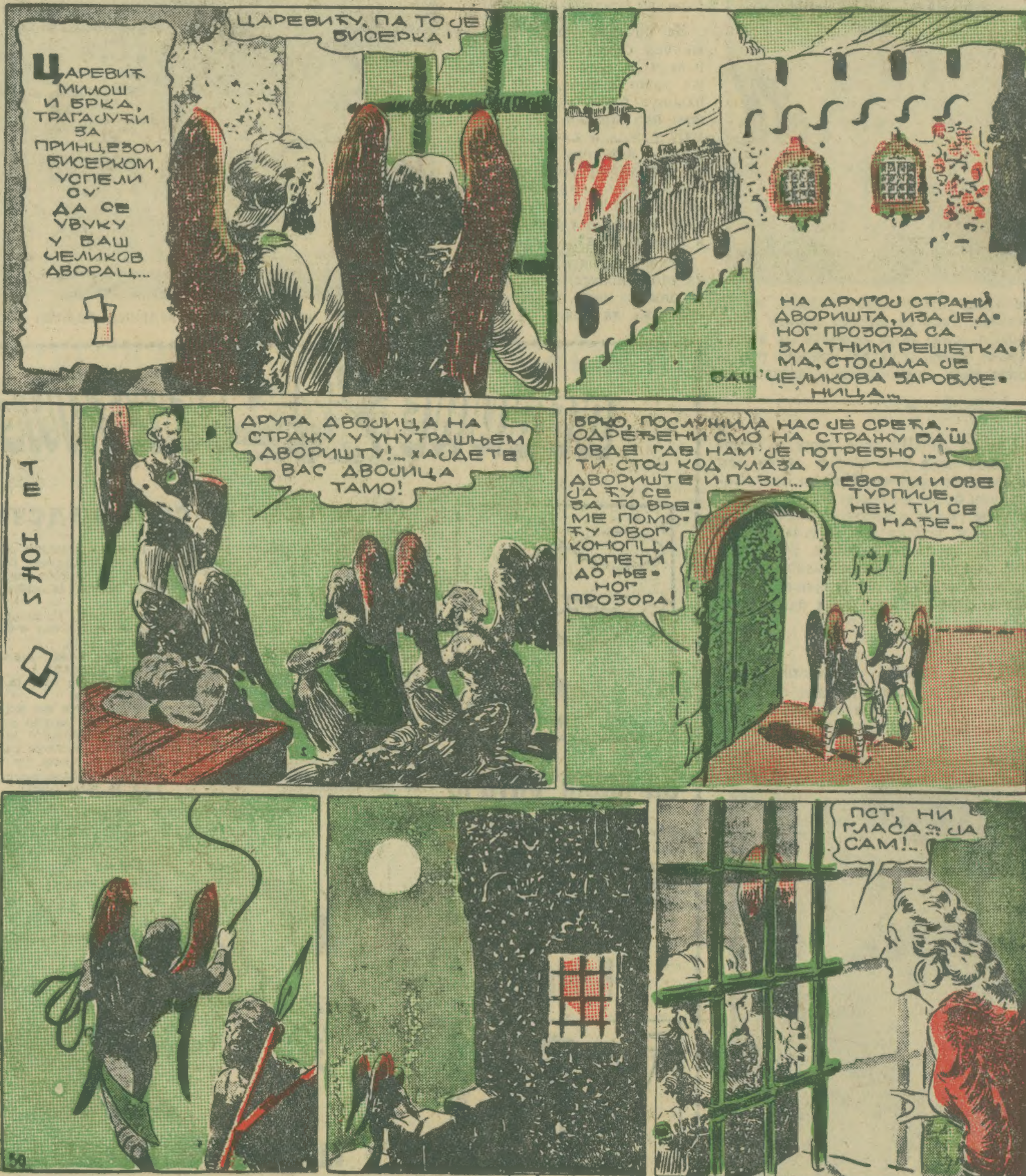
ли име Камена уместо грчких муза, које су, првобитно такође биле богиње извора.

СТРАНАЧКА ЛЕГИЈА *је основана после Јулске револуције у Француској (1830), а била је састављена од политичких бегунаца и авантуриста свих народа. Служила је поглавито у Алжиру.*

ЊЕРДР *је у нордиској митологији бог мора, морепловства, богатства и обиља уопште.*

СЛАНГ *је енглеска реч и означава нарочити говор једног сталежа (спортски, рибарски, матровачки и други). Та реч означава и вулгарне речи и изразе лондонске улице.*

БАШ ЧЕЛИК

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 – Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Тек рач. број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају